НОВА ХАТА

ч. 13–14

УКРАЇНСЬКА БАБУСЯ В КАНАДІ.

„НОВА ХАТА“

двотижневик

Передплату і замовлення приймає:

Адміністрація: Львів, улиця Косцюшки ч. 5. Крамниця „У. Н. М.“: Львів, ул. Сикстуська 20. Телефон 294-73

Ціна числа 80 сотиків.

Передплата в краю:
річна 16 зл.
піврічна 8.50 зл.
чвертьрічна 4.50 зл.

Передплата в Ч. С. Р.:
річна 80 Кч.
піврічна 40 Кч.
чвертьрічна 20 Кч.

Передплата в Румунії:
річна 500 леів.
піврічна 250 леїв.
чвертьрічна 130 леїв.

Передплату й замовлення на Буковині приймає:
Книгарня „Базар“
Чернівці, str. Andrei Saguna 2

Передплата в Америці й Канаді:
річна 3 дол.
піврічна 1.50 зол.
чвертьрічна 75 центів.

Передплату й замовлення приймає:
Mrs. G. Gallan
1134 Atwood Rd
Philadelphia Pa. U. S. A.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Рукописи просимо присилати читко переписані на одній стороні паперу. Надісланих рукописів редакція не звертає і в тій справі не листується.

ЗМІСТ:

О. Івах: ГОЛОС ЗЕМЛІ. Коротка повість із життя в Канаді. Друком Української Видавничої Спілки в Канаді. Вінніпег 1937. Ст. 92.

Нарешті повість із канадійського життя! Так мало знаємо про життя-буття наших земляків за морем, що з радістю витаємо кожну спробу його змалювати.

О. Івах, як довідуємось із списку творів, досі видав два томики поезій по-українськи, а один у англійському перекладі. Отже „Голос землі“ це перша його прозова спроба.

Повість ця діє в провінції Манітоба, себто в околиці, що заселена українцями. Країна це рільнича, отже побут там фармерський. Нічого дивного, що психіка й наставлення наших людей не змінились багато. Правда добробут придав їм самопевности, а чужина солідарности. Але в загальних рисах це ті самі люди, що покинули двадцять чи тридцять літ тому рідний край.

З великим зрозумінням, а навіть пієтизмом малює автор важку працю фармера. У повісті виведений цілий її цикль, від ранньої весни до пізньої осени. Корчування ліса, орання першої важко здобутої нивки, сівба, а потім жнива, сінокоси. Зимою фармер теж не відпочиває. Багатший рубає дерево у власному лісі та звозить додому. А інші, коли лише почують клич диких гусей, що тягнуть із півдня на північ, вирушають у дорогу на заробітки. Наймаються в багатих фармерів або до залізниці.

Є в цьому фармерському побуті багато цікавих для нас рис. Наприклад охота до полювання, що прокинулась у наших селян на безмежних степах Канади. Сценка полювання на лосів описана барвно й напружливо. Дальше цікава також фармерська забава, що відбувається в місцевій білярдовій салі. Приїзд поїзду це також важна подія, що стягає поблизьких фармерів на гутірку. Оцей образок передруковуємо дальше.

Картини фармерського побуту змальовані майстерно. Видно, що автор зрісся з ними, а може й вийшов із цього середовища і воно йому безмежно близьке. Так само старі фармери-імігранти та їх світовідчування. Клим і Климиха, вуйко Митро, „доктор“ Вуйтик, це постаті добре нам відомі й змальовані напрочуд вірно. Натомість молоде покоління, Маланка, Марко, Максим, Назарко вже не такі виразні. І то дуже шкода. Бо саме їх цікаво нам пізнати, тут у краю. Чим живуть і до чого змагають молоді канадійські українці?

Автор дає відповідь і на це питання. Його Марко Козак не вдоволився участю у світовій війні. Він перебивається на Україну й бере участь у визвольних змаганнях. А на запит своєї милої чому там не залишився, відповідає:

— „Ні, не міг я, Маланю, остатися там, на Україні, — говорив Марко зворушено, лівою рукою держачи Маланку за руку, а правою ласкаючи по важкому золоті доспіваючого колосся, — бо я чув у глибині своєї душі два голоси, що кликали мене сюди, до Канади. Чув я голос твого серця й голос вільної канадійської землі, що аж проситься стати полем та вкритись золотою пшеницею“. Ст. 90.

Голос землі! З одного боку землі своїх предків, що боролись за визволення, а з другого голос вільних канадійських степів, що перемогли.

Але тут треба згадати ще одну прикмету книжки — це її чисту й мельодійну мову. Простий безпретенсійний стиль ще більше підчеркує поодинокі вирази й звороти. Видно, що автор глибоко розуміє духа української мови та слідкує уважно за її розвоєм. Та знаємо, що це є прикметою канадійських українців взагалі. Може й справді у степах Манітоби чи Альберти розростається новий український центр?

Л. Б.

НОВА ХАТА

двотижневий журнал для плекання домашньої культури

РІК XIV. 1 ЛИПНЯ 1938. Ч. 13–14.

Савеля Стечишин, Саскатун.

Український жіночий рух у Канаді

З усіх чужих народів, що заселили Канаду, українська еміграція наймолодша, бо доходить щойно до сорокового року життя. Всіх українців у Канаді є поверх 300 тисяч. Більшість українців знаходиться в провінціях Альберта, Саскачеван та Манітоба, де населення займається переважно хліборобством. По других провінціях є велике число українців у промислових центрах.

На початках українські емігранти, як і всі другі піоніри, переживали великі труднощі. Довгий час жили в ямах, заки збудували будинки та розвели господарство. Комунікації не було і до найближчого міста приходилось їхати волами, (бо коней не було) від 50 до 300 канадійських миль (від 10 до 60 старокраєвих миль). Призвичаєні до біди у ріднім краю, українські емігранти давали собі раду як могли в канадійських пустинях і постепенно розвивали своє господарство та привикали до самітного життя на фармі, бо до найближчого сусіда було кілька миль.

Ще перед війною зібралась група українських інтеліґентів-емігрантів у місті Вінніпеґу, що заснувала видавничу спілку та почала видавати часопис під назвою „Український Голос''. Цей часопис став національною трибуною, що безнастанно голосила патріотичні кличі та освідомляла національно українське населення в Канаді. Впродовж короткого часу ті ненависні „ґаліціяни'', „австріяки'' та „русини'' одним махом перемінились на українців. Деякі англійці, що зовсім не визнавались на українській справі, вважали українців за якусь нову поступову націю, що зродилась підчас війни, а „ґаліціянів'' дальше пятнували назадничим елементом середньої Европи.

Серед українського громадянства в Канаді постепенно розвивалось культурно-національне життя. Клич „у школі наша майбутність'', прийнявся і в році 1916. засновано українську бурсу в місті Саскатун, Саскачеван під назвою „Український Інститут ім. П. Могили''. Такі самі інститути засновано в короткім часі у місті Едмонтоні, Альберта, та в місті Вінніпеґу, Манітоба. Інститути давали приміщення українським хлопцям та дівчатам і поза державною наукою в середніх та вищих школах ведено там курси українознавства.

ЕКЗЕКУТИВА ЦЕНТРАЛІ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ.

Сидять зліва: пп. Марія Ткачук, касієрка, Савеля Стечишин, голова, Анастазія Рурик, головна секретарка. — Стоять зліва: пп. Анна Білак, рекордова секретарка, Галя Гнатишин, містоголова.

У додатку до часопису „Український Голос" та виховних Інститутів, велику ролю в національнім розбудженні відограла українська православна церква, що стала на самостійнім національнім ґрунті побиваючи шкідливі ворожі впливи кацапів, протестантів та римо-католиків. Зпід впливу тих трьох чинників у Канаді витворилась нова ґенерація українців, перенятих патріотизмом до глибини душі. Живучи в вільній державі, виробились у канадійських українців свої погляди на свої справи. Українці в Канаді здобули собі повагу в англійців. Нині в канадійських парляментах засідають українські посли. У кількох університетах викладають англійські професори українську історію та літературу.

У тому процесі національного розвою співпрацювала українська жінка. Українські дівчата, що виховувались в українських Інститутах у Саскатуні та Едмонтоні, кінчаючи вчительський семинар, займали посади в народніх школах скрізь по провінціях. Ті перші вчительки були першими ініціяторками жіночого руху в Канаді. Від 1923. року по Канаді почали засновуватись жіночі товариства, почавши від Саскатуну, де засновано перше жіноче товариство за ініціятивою двох передових Могилянок. У скорому часі показалась потреба обєднуючої Централі Жіночих Товариств. Користаючи з побуту української делеґатки на американськім континенті, Ганни Келлер-Чикаленко, що прибула на Конґрес Інтернаціональної Жіночої Ради в Вашинґтоні у році 1925, передові Могилянки з Саскатуну дали заклик у пресі запросити її до Канади та зорганізувати в Канаді Централю Жіночих Товариств. Та на заклик у пресі не було вілгуку. Аж рік опісля, в грудні 1926. року скликано перший жіночий зїзд у Саскатуні, Саскачеван і при участі великого числа учасниць засновано Централю Союзу Українок Канади.

У перших роках свого життя Союз Українок Канади зробив замітний поступ вперед у кожному напрямі. Сьогодні на дванадцятому році свого істнування Союз Українок Канади обєднує 140 відділів, розкинених по цілій широкій території Канади від одного океану до другого. Членство Союзу Українок доходить до 4000 жінок. Без найменшого вагання можна сказати, що членками Союзу Українок Канади є найбільше ідейні та найбільше свідомі українки Канади. Союз Українок Канади веде свою роботу систематично та пляново, підхоплюючи ті проблеми, що є в нашім канадійськім житті актуальні.

Союз Українок Канади також залишив незатерті сліди в культурно-освітній ділянці нашого життя, вводячи ріжні свята, як День Матері, Свято Книжки, Свято Пісні, День Подяки, та ріжні свята наших заслужених жінок-письменниць, виготовляючи на ті свята окремі програми та реферати. Досі видано 65 рефератів на культурно-освітні теми та 10 збірників та бюлетенів. Союз Українок Канади перший почав акцію в збиранні експонатів до українського музею, що має бути при Інституті ім. П. Могили в Саскатуні. Досі збірка складається тільки з народніх ручних виробів. Одначе в пляні є збірку збільшити. Без пересади можна сказати, що Союз Українок Канади побіч Союзу Українок в Галичині є найкраще зорганізованою жіночою організацією і найбільше систематично переводить свою програму. Жіноча організація в Канаді є додатною силою у нашім громадськім житті і здобула собі признання та повагу в широких колах нашого громадянства.

Крім жіночих організацій, згуртованих у Союз Українок Канади, у деяких місцевостях є також жіночі товариства при греко-католицьких церквах, що їх круг ділання більше звязаний з церквою. У послідних кількох роках почали організуватись жінки при Українськім Національнім Обєднанні в окрему організацію під назвою „Організація Українок ім. О. Бесарабової". По більших містах при комуністичній партії істнують від довшого часу також жіночі секції.

Під впливом вільного демократичного державного правління молодша ґенерація українок в Канаді виразно прибирає риси сміливости, незалежної думки і національної гордости. Українські дівчата, як вроджені канадійки, з кожним роком кінчають вищі студії та займають поважні посади. Ті ж молоді освічені українки, що ніколи не виділи України, стоять на чолі українського жіночого руху в Канаді та провадять наші організації.

Хоч ми знаходимось далеко від рідної землі, але наша думка все з рідними. Горе нашої батьківщини є нашим горем, так само як радість наших рідних радує нас. Тому всю працю поза місцеві канадійські справи, керуємо в напрямі тієї найвищої ідеї національного освободження.

Начерк програми для відділів Союзу Українок Канади

I. НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ.

1. Дома:

Вживання рідної мови в розмові.

Читання добрих українських книжок.

Перекази споминів батьків про Рідний Край.

Впоювання національного героїзму.

Українська хатня обстановка і зразкові ручні роботи.

2. У громаді:

Ведення Рідної Школи.

Ведення Недільної Школи.

Спільні національні свята.

Контести (конкурси) дітей у красномовстві.

Праці дітей з української ґеографії, історії, побуту, мистецтва і п. (мапи, моделі будинків або цілого села з воску, повітові строї на ляльках).

II. ПЛЕКАННЯ НАРОДНЬОГО МИСТЕЦТВА.

1. Поширення знання про:

Типічні народні взори з ріжних частин української землі, їх коліри і повоєнні впливи.

Спосіб виконання ріжних мережок та народніх стібів, як хрестикового, низинного, позаглітного та настилуваного або плоского гапту.

2. Вироблення естетичного смаку:

У виборі коліру вишивки.

У розміщенні взору на вишивці.

У пристосуванні взору до модерних хатніх потреб або модерного одягу.

3. Обовязкове передплачування журналу „Нова Хата", що виходить у Галичині для плекання домашньої культури і народнього мистецтва. „Нова Хата" якраз подає ріжні взори зразкових вишивок, приміненних до теперішніх потреб. Передплата виносить 3 дол. річно.

4. Зберігання типової народньої ноші. Влаштувати вечір народньої ноші. У кожній околиці є люде з ріжних повітів. Деякі ще зберегли свою старокраєву ношу. Таку обласну ношу треба поширювати місто недоладних комбінацій, що прийнялися в нас і вважаються за народню ношу.

5. Варстати і вовняні вироби. Де ще збереглися варстати і є особи, що вміють на них ткати, конечно відновити зацікавлення до цієї роботи.

6. Проекти вишивання для підростаючих та дорослих дівчат.

7. Виставка і контест (конкурс)): зразкових вишивок, писанок, обласних одягів та іншого народнього мистецтва.

8. Заведення при Народніх Домах збірок українського мистецтва на взір збірок по музеях. Старі тканини, обласні строї або їх частини та глиняні і деревяні вироби з краю і п. Коли нема місця при Народнім Домі, то можна вислати до Союзу Українок, де думаємо започаткувати власне такий музей.

III. ПОЛІПШУВАННЯ ДОМІВ.

1. Модернізування старих будинків для вигоди і краси.

2. Вигідна кухня з забудованими шафами і ріжними некоштовними вигодами, заощадить час господині.

3. Внутрішня віднова через мальовання.

4. Зразкове подвіря.

Ґанна Романчич, Вінніпеґ.

Суспільна опіка в Канаді

Кожна канадійська провінція має власні законопроекти і пляни праці. Зокрема західні провінції, що мають хліборобське населення, хочуть його господарськи піднести й вишколити. Тому затруднюють організаторок суспільної опіки.

У 1935. р. працювала я в провінції Альберта як організаторка-провідниця. Обїздила провінцію й відвідувала фарми, села й містечка. Працювала в жіночих кружках без ріжниці політичної, релігійної і національної приналежности. А що в Альберті живе шіснадцять національностей, то громада, що я з нею стикалась, була дуже пестра. Правда, найбільше було українців, але був також один китаєць.

Праця моя торкалась у першу чергу домашнього жіночого господарства. У загальному йде про те, щоб піднести культурний рівень країни, отже моя праця була також загально-освітня. Але зацікавити могла я слухачок у першу чергу практичними питаннями з їх життя. Тому влаштовувала всюди куховарські покази, курси крою і шиття, виправи овечих шкір, курси вишивання, ґіґієни. І так у 1935. р. перевела я в провінції Альберта 88 куховарських показів, 101 показів вишивання, 93 покази крою й шиття, 116 показів прання, чесання й крашення вовни, 61 відчитів про ґіґієну, 85 відчитів на ріжні теми жіночого руху. Окрім цього до мене належали поради в ріжних справах суспільної опіки, як старечих пенсій, допомоги матерям, опіка над сиротами. Таких розслідила я впродовж року тристасімнадцять.

Подаю тому таке вичислення моєї роботи, щоб можна вглянути в плян і працю організаторки. Організаторку оплачує провінція. Окрім сталої платні, що хитається поміж 800 а 2000 дол. на рік, дістає вона ще зворот коштів подорожі. При великих канадійських просторах приходиться їй багато часу витрачувати на подорож. Їде вона залізницею, автом, возом, а найчастіше сніжним автобусом, що його світлину долучую. Зима в Канаді довга й дуже сніжна. Автобус їде 30—45 км. на годину дуже легко, при скоршій їзді сильно трясе.

Деякі провінції звертають особливу увагу на збереження народнього мистецтва. Я вже писала про те в „Новій Хаті" ч. 5, 1937. р., як французька провінція Квебек це вміло зорганізувала. Оця провінція Квебек і Брітіш Колюмбія дістають від провінціонального уряду по 1000 дол. запомоги на пропаганду народнього мистецтва. Також провінції Альберта й Манітоба дістають із фундації Карнеґі гроші на ту ціль. Тому організаторка повинна також дбати про цю галузь сільського виробництва.

Я звернула в першу чергу увагу на українців у моїй провінції. Як я вже писала, вдалось мені зорганізувати вишивальниць та ткачів. Моє бюро в Веґревіл було осередком продажі й замовлень. Я мала вишитий взірник, вишивальні гуртки теж. На підставі свого взірника збирала я замовлення й відсилала їх до гуртків. За вишивку платив замовець після вишитого цаля. Звісно ціна залежала також від густоти хрестиків і полотна.

Сніжний автобус, що є в Канаді частим комунікаційним засобом.

Авторка статті відвідала Галичину з нагоди Укр. Жін. Конґресу. Ось вона в редакції „Жін. Долі" в Коломиї. З ліва: п. Ганна Романчич, англійка міс Шіпшенкс, ред. Олена Кисілевська. Перед ними виучка п. Кисілевської, Оксана.

Ткачів знайшла я головно між буковинцями. В Альберті тче яких сорок родин, у Саскачевані пятнадцять, у Манітобі вісім. Ткуть жінки і діти. Вовну мають із власних овець. Красять купною краскою, що досить дорога, але добра. Краски ці не такі гарні, як ростинні, але в західній Канаді нема подостатком та відповідних до цього ростин.

Зпочатку ця віднова ткацтва й вишивкарства не йшла легко. Вишивкарство розцвіло тоді, коли ним зацікавились молоді дівчата, себто коли стало модне вишиване вбрання. А ткацтво відновили вже старші жінки. Правда, найкраще воно розвинене у французів та скандинавців. Українці засіли на врожайній землі, де лекше було доробитись із збіжжя, як із ткацтва. Але прийшла кріза, коли збіжжа стало дешеве й годі було за нього вбратись. Тоді то закупили варстати і стали ткати.

Світлини, що їх долучую, можуть зясувати, як розвивалось домашне господарство канадійського українця. На одному обійстю бачимо стареньку похилу хату, вкриту стріхою. Це є перша хата переселенця. Пізніше будував фармер сипанець на збіжжа, стайні, курники. А вкінці модерну поверхову хату на своє мешкання. Все це повстало продовж яких 20—30 літ із праці його рук. Ще треба уявити собі церкву, що збудована також із його жертв.

Отже все це є доказ витривалости й працездатности наших переселенців-піонірів.

О. Бочковський, Прага.

Про долю наших земляків у Канаді

Український нарід є з породи непосидющих. Коли живеться йому погано, шукає кращої долі. У своєму поході на Схід та Захід

У степах Західньої Канади немає лісів. Тому першу хату будують переселенці з грудок землі і підпирають її колами.

українці двома шляхами дійшли вже до Тихого океану. Існує чимала українська кольонізація на Зеленому Клині в Азії, а передові сторожі наших заокеанських емігрантів в Америці знаходимо у Венкувері (Західня Канада). Злидні й земельний голод виганяли наших хліборобів з рідного краю й гнали їх на край світу, де лише була надія стати незалежним господарем.

З кінця минулого століття увагу наших селян в Европі приваблювала Канада, молода країна великих господарських можливостей, майже незаселена. Край від природи щедро обдарований, але суворого підсоння, де, як канадійці радо жартують, тільки девять місяців зима, а решта року це — літо. Правда, куце це літо нераз буває тропічно гаряче, в чому я міг добре переконатися підчас моєї подорожі по Канаді у 1936. році.

Назагал умовини існування в цій англійській домінії тяжкі, а сорок років тому, коли туди почала мандрувати перша українська еміграція з Европи, — головно з Галичини та Буковини, — ці умовини були значно гірші. Оповідають про це безнадійно сумні спогади каменярів української кольонізації в Канаді. Співається про це в їх „думах", що їх збірка „Пісні емігрантів про Старий і Новий Край" (Пісні про Канаду і Австрію), вже четвертим виданням вийшла у Вінніпегу (у 1927. році).

Це дуже примітивна поезія щодо форми й щира щодо свого змісту. Кілька авторів у наївних віршах переповідають у цій книжечці свої жалі й надії, зневіру та біль, сум і тугу за Батьківщиною та скарги на мало гостинний Новий Край. Ця збірка, проте, має документальну вартість, відбиваючи невеселу долю наших земляків за океаном у Канаді.

Нехай читач — на підставі дальших кількох цитатів сам у цьому переконається.

— Ой, Канадо, Канадочко, Канадо небого,
Зрадила ти в Галичині газду не одного!

Про життя-недолю наших емігрантів там співається так:

— Ой, Канадо, Канадочко, яка ти зрадлива,
Не одного чоловіка з жінкою розлучила —

а далі:

— Ой, Канадо, Канадочко та й ти Манітоба
Живе в тобі любий нарід, як тая худоба.

бо

— Щож на тих фармах виджу? Ліса тай лозину,
А де-куди поорано будяки й хоптину. —

В іншій пісні зясовується ця тяжка недоля канадійського фармера, що заки стане справжнім господарем, мусить люто воювати з нелюдською природою.

— Бо там народ мов худоба, вже забув о Бозі,
А на полі там каміння, як в нас на дорозі.
Сидить народ мов худоба, під шатром та в ямі,
А комарі їдять шкіру, хоч плач рідній мамі. —

Інший мотив суму перших наших емігрантів у Канаді, це жахлива самітність серед якогось справжнього безлюддя майже пустелі.

— Приїхав я до Канади, сумно мені жити,
Бо ні хати, ні родини, ні з ким говорити.
Приїхав я до Канади без жадної причини,
Опустив я рідне село, всю свою родину. —

Щойно згодом українські емігранти за океаном починають розуміти, що не без причини покинули рідний Край, але що вигнали їх звідти господарські злидні, політичний та національний утиск.

У пісні 27-ій вже виразно бренить політичний мотив та усвідомлення національної боротьби. У цій „думі" говориться про безталанну Україну, що її ворог-сусід хоче приспати. Ця „дума" І. Дениса має вже наявний патріотичний тон, закликає до боротьби, нагадує, що не вільно забувати про рідних братів у Старому Краю. Слушний є висновок автора з цих національно-патріотичних міркувань:

— Тому лиха доля у світ нас прогнала,
У Західній Канаді нас порозсипала.
Лише дух український, як жив, так живе,
І мов корениться у новій землі. —

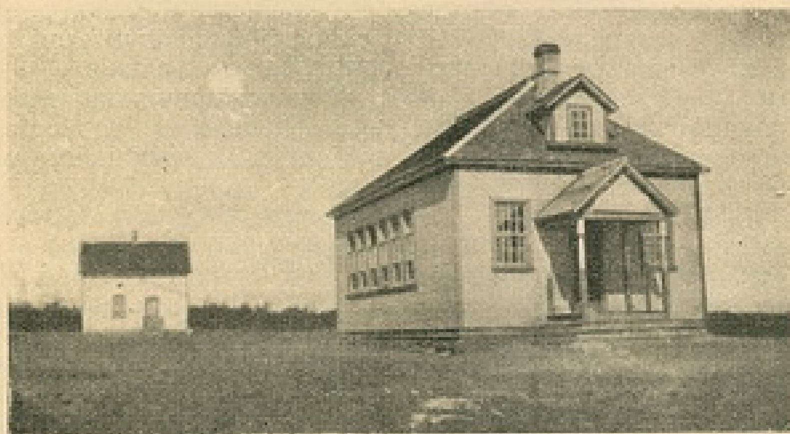
Ось обійстя українського фармера Івана Ропчана в Вілінгтоні, Альта. Зліва видно хатину під стріхою — це перше його житло після хати з грудок. Побудоване в 1901 р. Біля нього бляшаний сипанець на збіжжя, практичний тому, що його можна легко перевозити на поле і зсипати збіжжя. По середині розкішна мешкальна хата з 8 кімнат, побудована в 1916 р. Дальше модерні господарські будинки.

Але минали довгі роки. Наша еміграція в Канаді зростала. Канада засвоювала надбання технічної культури та комфорту. Життя не було вже таке безнадійно тяжке. Повставали модерні фарми. Між

Помешкання українського фармера в Саскачевані.

ними виринали невеликі місточка, а поодаль навіть більші міста. Залізниці прорізали цілу Канаду від Атлянтику до Тихого Океану. А також густою мережею вкрили її впоперек. Доповнили їх та поширили можливости швидких зносин на великі віддалі, добрі автостради та биті шляхи. Канада вкрилася густою сіткою народніх шкіл. Пошта, телеграф, телефон тепер поширені по цілій Канаді. А немає мабуть заможнішої селянської фарми, де не було б радіо-апарату. Скрізь лю-

Народня школа в Канаді. У глибині помешкання вчителя.

ди читають часописи: свої та англійські. Українських виходить чотирнадцять ріжних політичних напрямків та призначення. Канада ліберальна. Вона не асимілює нікого примусово. Навпаки, радить своїм новим мешканцям зо всіх закутків Европи — не забувати своїх народніх звичаїв та заховувати свої національні вартости, збагачуючи ними нову заокеанську батьківщину.

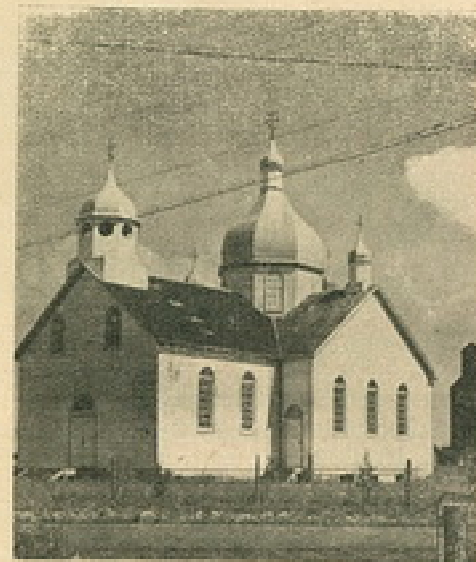
Покращала за цей час також доля українського еміґранта. В житті Канади, особливо ж степозій (Манітоба, Саскачеван, Альберта) — він відограв не останню ролю. Його працею справді „в поті чола" розбудував її та перетворив із дикої прерії в культурну хліборобську країну. Наш земляк пройшов у Канаді тяжку школу, заки зрозумів, що можна там збудувати нове та гарне життя. Навіть більше: у цій вільній британській домінії, наші люди придбали не тільки свою політичну, але й національну свідомість. З австрійців, рутенців, греко-католиків або навіть і поляків чи москалів поробилися добрими українцями, активними сина-ми свого народу. Почали шанувати рідну мову. Дбати про те, щоб їхні діти, що вже народились за океаном і ходять до англійської школи, не забули мови своїх батьків та їх рідного краю. Сотні наших учителів після полудня або в свята та неділі учить цих канадійських дітей своєї мови.

Особливо світова війна сприяла поширенні національної свідомости серед наших еміґрантів у Канаді. Від того часу появились там українські Народні Доми, що по їх зразку тепер інші европейські еміґранти та навіть англійці будують свої. Як колись на укра-

Будинок Народнього Дому в Смоки Лейк, Альберта.

ляки, що народились за океаном і ніколи не були в Краю, чудово їнських землях театральні вистави були школою національного виховання у часах відродження України по обох боках Збруча, так і тепер у Канаді скрізь лунає з театральної естради живе українське слово, виконуючи те саме завдання національного ферменту. Дуже поширена в Канаді також українська національна пісня. Я був просто здивований, як уже наші зем-

Українська церква в Смоки Лейк, Альберта.

знають українські пісні. Давно вже я не чув стільки гарного співу, як торік у Канаді, де мабуть не було жадної громади, що її відвідав я з викладом, де б не співалося й то дуже добре.

Релігія в Канаді виконує своє національне завдання, особливо ж православна автокефальна церква. Немає української трохи більшої громади, де б не було української церкви. Коло парохії звичайно гуртується національно-культурне життя. Часто при церквах є Народні Доми або школи української мови. Там відбуваються виклади, національні свята та громадські

Пересічне канадійське містечко, Смоки Лейк, Альберта. У глибині видно українську церкву, у далині степові обрії.

сходини з ріжних нагод. Вершком цих культурно-національних змагань є два Українські Інститути: ім. Петра Могили в Саскатуні та ім. М. Грушевського в Едмонтоні. Обі ці установи поклали великі заслуги для плянового поширення знання нашої культури, зокрема українського покоління, вже канадійського походження. Вони виховали нову україно-канадійську інтелігенцію, національно свідому та громадсько активну. З їх лона вийшли сотні українського вчительства, розкиненого по всіх усюдах Степової Канади, що несе тяжку й відповідальну працю для українського фармерства, засіваючи серед нього любов до старої Батьківщини та розпалюючи ватру національної свідомости серед українських школярів й рятуючи цей український приріст перед загрозою асиміляції.

Українська Канада почала вже також жити політично. Це зрозуміло. Українці, що їх буде в Канаді до 400.000, творять $^{1}/_{20}$ частину населення цієї англійської домінії й висуваються на третє місце серед народів Канади; отже зараз же за англьо-саксонцями та французами. У Степовій Канаді наші земляки дуже активний елемент і мають найбільший природній приріст людности. Крім цього їх господарська роля й значіння в цих осередньо-канадійських провінціях є дуже впливова. Правда, замкнення канадійських кордонів для европейської еміграції обмежило дальші перспективи природнього розвитку й поступу українства в цій заокеанській домінії; проте, воно має гарні вигляди на майбутність і від нього самого головно залежатиме, чи воно зможе належно використати ці можливости, щоб стати активним чинником у внутрішньо - державному житті Канади.

Ніде на світі під цей час українство не має кращих можливостей та виглядів, як саме в Канаді. Про це не слід забувати й це зобовязує, як наших земляків там за океаном, так і тут в Европі. Треба отже перекинути духовний міст через Атлянтик для якнайтіснішої співпраці. Тому доводиться щиро вітати почин канадійського Союзу Українських Самостійників, дуже впливової та активної організації за океаном, що почала запрохувати щороку з Европи українських вчених до Канади для українознавчих викладів. Як показує досвід двох років, спроба ця вдалася й можна сподіватись, що далі ця акція буде продовжена та поширена.

Від цих загальних міркувань про українство в Канаді вертаю ще раз до збірника „дум", що був приводом для цих рядків.

У ньому наприкінці також бренить бадьорий тон та віра в краще майбутнє. Як наприклад у цьому вірші:

— Просіть діти татів своїх най їдуть в Канаду.
Я вам щиру правду пишу, а не жадну зраду.
Бо Канада є край ситий, є де красно жити,
І бідному народові є де виробити. —
Бо Канада край багатий, є де панувати,
Та лише тому, котрий хоче завше пануватн. —

А в 23-ій „думі" Бурака, знаходимо вже віршовану програму українського „національного фронту" за океаном:

— Тут Канада — земля вільна, в ній вільні люде,
Своєї мови не цураймося, а добре нам буде! —

Прага, 15. 10. 37.

Будинок Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні.

*Вже після написання цієї статті, я одержав оповідання **О. Іваха:** „ГОЛОС ЗЕМЛІ" (Вінніпеґ, 1937), де є правдиво змальваний побут і життя наших фармерів у Степовій Канаді. Хто хоче познайомитися з долею наших земляків за океаном у цій англійській домінії, тому раджу прочитати цей цікавий твір талановитого українсько - канадійського письменника.

Харитя Кононенко.

В Інституті ім. Петра Могили в Саскатуні

Інститут — це може не властива назва для цієї установи. Властиво у нас назвали б цей інститут просто бурсою, бо там лише мешкали ті молоді канадійські українки і українці, що приїздили до Саскатунських шкіл від старших кляс нормальної школи починаючи, до коледжу, учительського семинара й університету включно. Навчання в тому Інституті з якоюсь шкільною програмою немає, а відбуваються тільки ріжні лекції з українознавства: з історії, географії, літератури, тощо.

Назверх це велика двоповерхова будова, що найбільше нагадувала б наші европейські касарні. Тільки й характерного, чисто канадійського в цій будові, це деревяні бальконе зо сходами просто на вулицю. Це колишній готель, що його закупили українські канадійці для Інституту-бурси, зібравши на це між громадянством певну кількість уділів. Отже рядять цією установою уділовці, що раз приблизно до року збіраються на зїзд, де й обговорюють справи Інституту, а при тій нагоді й інші справи українського життя в Канаді. Вибирають і відповідну управу, що вже має ближчий нагляд над Інститутом, а технічну працю веде т. зв. Ректор, що відповідало б властиво нашому директорові.

Всередині Інституту, в партері міститься величезна їдальня, що в ній сміло може вміститись понад двіста осіб, побіч неї розлога кухня, а в другій половині бюро Ректора та кілька кляс. Перший й другий поверх поділені на окремі, більші й менші кімнати, що йдуть по обох сторонах довгих коридорів. У тих кімнатах по одному, двох чи й трьох містяться вихованці Інституту, при чому дівоча сторона відділена від хлопячої так, що можна попасти до неї тільки через сходи, що йдуть із їдальні.

Метою того Інституту було дати приміщення тій українській молоді, що в інших умовах мусіла б жити десь по приватних домах, або чужих бурсах, а там очевидно цілковито денаціоналізувалась би.

Мені довелось у тому Інституті пробути рівно рік на становищі „настоятельки дівчат" (хоч мої вихованки й не були дуже молодші від мене, а часом і на кілька років старші) — отже мала я нагоду познайомитись докладно з тим життям і тепер по дванадцяти роках згадую його з приємністю.

В Інституті панував вічний рух. Трохи він тільки зменшувався десь між годиною 10-ою рано і 12-ою, коли всі були в школах, але зате пополудні до пізнього вечора було повно гамору. Одні приходили з шкіл, другі бігли до міста, треті бавились на невеличкому подвір'ї в ріжні забави, а взимі це подвір'я ставало ховзанкою. Із вікон кімнат чути було гру на скрипках чи мандолінах, або ґітарах, із їдальні неслись згуки фортепяну, а вже як хтось не грав, то співав, або бодай сварився чи розказував веселі анекдоти і чути було голосний, безжурний сміх. Десь коло год. 5-ої пополудні знов ставало тихіще, бо або кожний вчився у своїй кімнаті, або в клясах відбувались лекції для окремих груп учениць та учнів. До речі про ці лекції; звичайно прелеґентами були або сам Ректор Інституту (під ту пору був ним Юліян Стечишин, чоловік пані Савелі), або студенти університету, що звичайно в канадійських умовах вже мали кілька років учителювання на фармах за собою. Часом викладав хтось із приїзжих гостей, що їх в Інституті ніколи не бракувало.

По вечері, себто по 7-ій годині починався знову веселий гармідер, а властиво то вже й сама вечеря була веселою подією. Звичайно при їжі сходились всі вихованці Інституту. Сиділи всі при невеличких столиках на 8 осіб. Вчолі столу господар — хтось із старших студентів, напроти господиня, або знову ж хтось із старших, або якийсь гість. Кожний столик був товариством самим для себе, а звичайно таке товариство було веселе. Скінчивши їжу, не відразу всі розходились, бо відбувалась проба хору, або хтось із музик, чи й кілька разом робили проби концерту, що часто відбувались у Народньому Домі і в них звичайно вихованці Інституту були головними виконавцями. Або й відбувались репетиції аматорських вистав, бо при Інституті був і свій аматорський гурток і треба сказати, що не бракувало там талановитих акторів. Раз на тиждень, переважно в суботу, відбувались збори „Каменярів" — студентського товариства, що його членами були всі вихованці Інституту. Підчас тих зборів відбувались ріжні цікаві дискусії в той спосіб, що на довільно вибрану тему хтось один розпочинав балачку, розбираючи питання з позитивного боку, а другий знову забирав голос і те саме питання розбирав із негативної сторони. Жюрі, або й усі слухачі осуджували також, котрий з дискутантів був ліпшим промовцем, а не лише саму суть порушеної теми. Були підчас тих зборів і пописові ріжні точки, деклямації, співи, гра сольова й орхестрова. В Канаді між іншим мають великий успіх орхестри мандоліністів та ґітаристів. Видавали студенти і свій часопис „Каменярі" і я мала честь належати до редакційної колеґії, чи як там казали „редакційного штабу". За мого побуту видане було одно спеціяльно цікаве число „Каменярів", присвячене Крутам. Інститутські поети, а серед них були тоді і такі знані вже тепер не тільки в Канаді, але й тут у нас письменники, як О. Івах, Тетяна Кройтор, Данильчук та ін., що написали до того числа спеціяльні вірші, статті і навіть оповідання. Головою нашого „редакційного штабу" був відомий тепер канадійський діяч, а тоді ще студент Петро Лазарович. Мали ми в Інституті і свого талановитого маляра, що працював як карикатурист в однім із англійських часописів, Івана Пирча.

Редакційна Колеґія „Каменярів" часопису студентів Інституту ім. П. Могили в Саскатуні.

Стоять зліва: пп. Янда, Данильчук, Гринюк, Овсяник. Сидять зліва: О. Івах, автор повісти „Голос Землі", д-р Харитя Кононенко, Петро Лазарович, тепер посол до канадійського парляменту.

Як уже я згадувала, раз на рік відбувався в Інституті зїзд уділовців Інституту, а це були найвизначніщі діячі серед українців Канади. Тоді вихованки й вихованці мали багато роботи, бо при тій нагоді відбувались ріжні пописи, концерти, вистава, тощо. Мені довелось режісерувати одну таку зїздову виставу. Були це „Ясні Зорі" Грінченка, що в них я ж сама й грала ролю героїні — Аміни. Згадую підготовку до тієї вистави тепер із веселим усміхом, а саму виставу як одну з приемних хвиль мого канадійського побуту. Але тоді я так хвилювалась, якби мала виступати в Троїцькому Народньому Домі у Києві, бож і було чого: ми віддавали себе під осуд майже всієї української Канади.

Не бракувало очевидно в Інституті й ріжних романічних подій і пригод. Багато з колишніх вихованок та вихованців Інституту пішли у дальше життя як чоловік і жінка, так що й під цим оглядом Інститут добре виконував свою місію, даючи змогу українській молоді пізнати себе та закласти нову українську родину.

Природа дала один гарний дарунок людині — забувати все прикре, а памятати тільки добре й приємне. Понесли за собою дванадцять років, що з їх перспективи пишу ці спогади, всі дрібні прикрощі і непорозуміння, яким тоді надавалось стільки значіння. Лишився милий, теплий спогад і нераз хотілось би ще окунутись в атмосферу молодого інститутського життя, хотілось би знову пережити той милий вечір, коли вихованки і вихованці Інституту прощали мене, зробивши з тієї нагоди гарне приняття. На все зберіглись у памяті ті обличчя канадійських друзів, що ще й на слідуючій за Саскатуном стації догнали мій потяг автом, щоб ще раз попрощатись. Прегарний годинник, що я одержала на памятку від студентів і студенток Інституту мені пізніше вкрали. Та не вкрали мені прегарного спогаду про те тепло і щирість, які я знайшла і на далеких канадійських преріях серед українських канадійців.

Українське весілля в Смоки Лейк, Альберта.
Як бачимо, старші жінки в передньому ряді зберегли навіть народне вбрання. Музики мають скрипку й цимбали, так як у Старому Краю. У другому ряді молодь, що вже виросла в Канаді. Одягнена модно, але багато вишивана. У глибині дах хати, що видно, побудована на взір галицьких.

О. Івах.

Поїзд їде!

(Уривок із повісти „Голос землі")

Сонце було вже два-три лікті від верхівя дерев, і особовий потяг вже от-от мав надїхати. На залізничій площадці[1]) стояло вже кількадесять людей, що ждали на потяг, раз-у-раз поглядаючи на південь, хоч там ще навіть і диму не було видно над деревами.

На залізничій площадці аж роїлося від хлопчиків. Деякі з них швендялися то сюди то туди, інші гралися між собою, а ще інші бігали. Тільки три-чотири парубки й кілька старших фармерів сиділо на крайчику площадки, сперши свої ноги на залізничі пороги. Парубки й фармері курили й гуторили між собою. Позаду них, на площадці, стояв довгий ряд дівчат і жінок, а перед ними стояли деревяні путні з черницями. Ніхто з цих, сонцем опалених, людей не відїздив, тільки може дехто з них сподівався, що хтось приїде. Та всі вони мали чому ждати на потяг. Бо ж для них потяг був тим магічним вікном, крізь яке можна хоч позирнути на далекий світ.

Саме тоді, коли люди почули гуркіт потягу в далечині, Маланка наближалася до крамниці вуличкою поміж стосами коротко потятих ковбків дерева. Спинилася, нім вийшла з-поміж дерева, поставила путню з черницями на землю, і почала поправляти на голові капелюшок.

— Але ж ти спізнилася сьогодні, Маланко! — лепетливо заговорила Ейда Бравн, дочка місцевого наставника над залізничими робітниками. — І ти не змучилася нести таку велику путню черниць?

Ейда Бравн заговорила зовсім чистою українською мовою, і то так, що ніхто не міг навіть підозрівати, що вона англійка. Змаленьку зросла вона в цьому окрузі, товаришувала з місцевими дівчатами, і так навчилася їхньої мови та звичаїв, що стала наче одна з українських дівчат.

— Ну, та що робити, — відозвалася Маланка до Ейди, — тяжка ота путня й для мене, але мушу носити її, бо треба мені грошей.

Поклала Маланка свою путню з черницями на площадці та й стала поруч інших дівчат. Час від часу перекидалася словами з своїми товаришками, Софією та Ейдою, і позирала на південь, чи не надходить вже потяг. І от вже в далечині, над лісом, замаячіла хмарка диму. За кілька хвилин висунувся з-за обрію й потяг. Появилася маленька біла хмарка над льокомотивою й розлягся голосний свист.

Потягова услуга й дехто з пасажирів позлазили з потягу й поприступали до дівчат та жінок купувати черниці. Ніхто ні з ким не торгувався. Дівчата й жінки приймали, що їм платили. Та й не було причини торгуватися, бо потягова услуга за черниці, звичайно, платила добре. Платили за путню черниць доляра, доляра й чверть, а то навіть і доляра й пів.

До Маланки приступив чорний потяговий услугач, вишкірив свої білі зуби, і наставив у руці доляра й двадцять пять центів. Маланці аж чомусь страшно стало, глянувши на чорне, як ніч, обличчя неґра. Та вишкірені зуби й усмішка втихомирили її. Взяла вона гроші, та й рада стала, що продала черниці за добру ціну. Бо часом приходилось брати тільки доляра за путню черниць, за день праці.

Саме тоді, як люди посунули юрбою від залізничої будки в напрямі великої крамниці, сонце ховалось за обрій.

Велика, з дощок, крамниця знаходилася тільки зо дві сотні кроків від залізничого тору. Зверху над входом виднівся напис: „А. Каплан, Дженерал Мерчент"[2]). А трошки нище було написано: „Повст Офис"[3]). Сходи перед крамницею вели на деревяне підвисшення. На підвисшенні стояло кілька порожніх деревяних коробок, а на коробках сиділо кілька старих фармерів, що вже не цікавилися отакими витрішками, як потяг. Сиділи вони спокійно й попихкували свої люлечки.

Маланка стояла в крамниці між дівчатами й розглядалася по людях. Заглянула вона й вуйка Митра. Сидів собі вуйко Митро спокійно на порожній барилці, перевернeній догори дном і весело перекидався жартами з фармерами, що сиділи й стояли близько нього.

От вже поштар почав голосно викликати прізвища, до кого були листи чи які інші посилки. Люди підходили, то відходили від віконця. Дівчата нетерпеливилися й роздирали коверти листів таки зараз. Маланці аж завидно почало ставати, що стільки листів прийшло до її товаришок. Вже навіть втратила була надію сьогодні отримати листа. Та от поштар вигукнув її імя й прізвище. Аж руки від зворушення дрижали, як брала листа в руки. Кинула оком на напис на коверті й відразу пізнала Маркове писання. І аж якось приємно-млосно на серці стало, коли зрозуміла, що лист від того, про кого як у ніч, так і в день майже постійно думала.

І під веселий щебіт говірливої Софії Маланка вийшла з крамниці й пустилася в дорогу додому. Вона рада була, що Софія без перепину говорила, бо серце її було ущерть переповнене дивною якоюсь теплотою, що буденне життя в рай переміняє. Їй хотілось мовчати й так вповні відчувати ту радість, що Марків лист приніс.

[1]) залізнича площадка — перон.

[2]) Дженерал Мерчент — торговець мішаних товарів.

[3]) Повст Офис — пожежа.

Із праці Союзу Українок Канади*)

ДЕНЬ МАТЕРІ

У цім році День Матері припадає на 8. травня, хоч його можна святкувати пізніше, як на це обставини складаються. Закликаємо відділи відбути цей день святочно концертом, сходинами або спільним обідом із святочними промовами. Спосіб святкування Дня Матері залежить цілковито від місцевих сил та обставин. Висилаємо до відділів добре опрацьований реферат о. В. Кудрика на тему Дня Матері, що його просимо перечитати на святі. Рівнож пригадуємо, щоб на зїзді в Вінніпегу ухвалено, щоби відділ віддав дохід із Дня Матері на видання підручника для ведення Недільних Шкіл. Справа видання такої книжки є важна і ми віримо, що кожний відділ зрозуміє та доложить всіх старань, щоб збільшити дохід того свята ріжними способами. Про це ми вже писали в попереднім обіжнику і ще раз пригадуємо тепер. Гроші просимо висилати до Централі, звідки все разом перешлеться до Консисторії на означену ціль.

КОНТЕСТ НАРОДНЬОГО СТРОЮ І ВИШИВОК.

Союз Українок Канади вже кілька років веде акцію в справі збереження стилевости народньої ноші та подає подрібні інформації в пресі та в відчитах для відділів та організації СУМК, який має бути народній стрій та в чім ми відступаємо від вірности. Нажаль завважуємо, що всі наші старання рідко де принимаються. Всюди, де бувають виступи в народніх строях повторюють постійно ті самі помилки та неточности. Ціла справа з народнім строєм вимагає пильної уваги всего зорганізованого жіноцтва. Бож хіба не сором для нас, свідомих українок, фальшиво представляти свою народню ношу?

Народня ноша є культурним надбанням нашого народу так само, як мова, пісня, танок та вишивка. Ми є обовязані цінити, шанувати та зберігати стилевість народньої ноші, бо тим зберігаємо народню культуру, що в житті кожного народу є необхідна.

Та щоб ми в Канаді могли свою народню ношу цінити й шанувати, мусимо передовсім поінформуватись, яка має бути правдива та стилева народня ноша. Нажаль через нашу несвідомість у Канаді загально розповсюджено ношу, що не має нічого спільного з правдивою старокраєвою ношею. Не представляючи свого народнього строю вірно, позбавляємо тим свій стрій первісної краси і тимсамим зменшуємо його вартість.

В ціллях **збереження стилевости та вірности народньої ноші,** Союз Українок Канади **проголошує контест (конкурс) народньої ноші від тепер аж до кінця 1938 року** з добрими нагородами. У контесті можуть брати участь всі українки в Канаді. Головно закликаємо до участи в контесті дівчат, зорганізованих в організації СУМК, бо дівчата найбільше потребують народнього строю до ріжних виступів. Інструкції про виготовлення строїв можна дістати в Централі Союзу Українок Канади, як також і в кожнім відділі Союзу Українок Канади та в кожнім СУМК.

Крім контесту народнього строю Союз Українок Канади проголошує **контест вишивок** із нагородами. У цім контесті також можуть всі взяти участь.

Вистава строїв та вишивок відбудеться в часі зїзду Союзу Українок Канади з кінцем місяця грудня 1938 року.

Народній стрій (взорований на придніпрянськім строю).

Народній обласний стрій. (Мусить бути вірний до найменших деталів).

КОНТЕСТ ВИШИВОК.

Обрус до обіду з допасованими серветками.
Настільник.
Доріжка.
Гаманець.
Декоративна подушка.

Правила контесту вишивок.

Спосіб виконання:

1. Вишивка має бути вишита по нитках матеріялу без канви.
2. Обрус, настільник та доріжка мають бути обведені навколо мережкою.
3. Вишивка має бути добре викінчена з правої та лівої сторони.
4. У хрестиковім взорі хрестики мають іти в один бік.
5. Нитки мають бути дібрані до матеріялу відносно тонкости.

Взір:

1. Взір має бути традиційно український. (Може бути хрестиковий, низинний, позаглітний, кладений, вирізуваний і подібний).
2. Колір взору має бути народній, додержуючи ті краски, що є приняті в місцевости нашої землі, звідки взір походить. Загально в наших взорах переважають чорнобриві краски.
3. Взір має бути дібраний зо смаком та розміщений на полотні.

Матеріял:

1. Льняне полотно білого, сірого (небіленого), або кремового коліру.
2. Буручукове полотно.
3. Декоративна подушка має бути вишивана на полотні нитками, або на канві волічкою.
4. Гаманець до контесту має бути вишитий нитками на полотні.

КАМПАНІЯ НА УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС.

Згідно з рішенням минулого зїзду в Вінніпегу, Союз Українок Канади проголосив кампанію за приєднанням більше передплатників для „Українського Голосу", що є нашим органом. Преса є найбільш могутнім засобом для ширення свідомости, тому на нас лежить обовязок ширити свою пресу поміж своїх людей. Коли українські жінки доложать всіх зусиль, щоб зібрати якнайбільше передплатників, то тим поможемо не тільки своїй загальній справі, але в додатку дамо можливість адміністрації подбати про те, щоб Жіноча Сторінка в „Українськім Голосі" була більше інтересна та вдоволяла ріжні наші потреби. У кампанії можуть брати участь всі. Нагороди є вартісні. Рівнож просимо секретарок подбати про те, щоб розвісити оголошення про кампанію у своїй місцевости в склепах та інших місцях.

РІЖНЕ

На справи порушені в послідним обіжнику є мало відгуку. Чому так? Хто буде перший збирати писанки до збірки, що про неї ми писали в послідним обіжнику? Повідомляємо, що замовлення насіння збільшається з кожним днем. Жіноче Товариство з Гемілтон, Онтаріо прислало три доляри на направу машинки як дар від себе місто замовляти насіння. Централя складає йому щиру подяку.

За Екзекутиву Союзу Українок Канади

С. СТЕЧИШИН, голова — А. РУРИК, секр.

26. квітня 1938.

*) Для узгіднення пляну праці розсилає Централя відділам в певних відступах часу обіжники, що обговорюють актуальні справи. Подаємо тут останній обіжник Союзу Українок Канади, що до нас дійшов.

Ред.

Жіноче Т-во ім. О. Кобилянської в Смоки Лейк, (гл. іл. зо ст. 5)). По середині (в киптарику) організаторка суспільної опіки, п. Ганна Романчич.

Анна Гумінілович-Йонкер

Недавня фундація Анни Йонкер у Калуші знову розворушила память про неї. Пізно тепер писати некрольоґ. Не маємо також споминів про неї, незнайомі особисто. Але хочеться висказати деякі думки, звязані з її особою, такою незвичайною й цікавою.

Анна Гумінілович-Йонкер це яскравий приклад того, як можна в подружжі з чужинцем, у додатку у чужій країні, не засимілюватись, не потонути в чужому світі. Навпаки. Її життя й праця може навчити нас, скільки може наш нарід зискати через таке подружжя. Знаємо, що вона придбала собі широкі звязки серед канадійського жіноцтва. Її дім у Вінніпеґу був осередком, що в ньому зустрічались українські переселенці з провідними канадійськими кругами. Тут знаходили іміґранти все піддержку і завдяки її впливам у канадійських кругах — пораду в неодній скрутній ситуації. Врешті неостанню ролю грають тут матеріяльні пожертви, що завдяки її заможности, плили до українських установ. Жертвенність її завершилась домом ім. Анни Йонкер у Калуші, оцим памятником, що його двигнула в рідному місті. Її останню волю виконав муж-чужинець із пієтизмом. Це свідчить теж про незвичайну пошану, що її вміла вщепити не тільки до своєї особи, але й до своєї далекої та вбогої батьківщини.

Друга риса, що дивує нас у цієї незвичайної жінки, це є її життєва зарадність, її вміння ладити в житті. Доля не була зразу ласкава для неї. Як дочка бідного зарібника виїхала до Канади. Тут чекала її важка боротьба за кусник хліба, невдатне перше подружжя і з нього двоє маленьких дітей. Щойно, коли пізнає д-ра Йонкера й виходить за нього заміж, приходить добробут і товариське становище. Анна Гумінілович-Йонкер вміє опанувати його. Вона починає вчитись, щоб направити втрачене, приглядається новому світові та вдживає. — „З першого погляду, під зверхнім видом англійської леді, годі було догадатись української дівчини з Калуша", пише про зустріч з нею у 1930 р. п. М. Рудницька. („Жінка" ч. 11—12, 1936). Справді. „Українська дівчина з Калуша" видно така талановита, що ввійти у великий світ не було трудністю для неї. І настільки інтелігентна, щоб не погрузнути в подиві для цього. Ні, ці „маніри великої дами", ця її зовнішна „англійщина", що про них пише М. Рудницька, стали для неї лише засобом у житті. А все воно спрямоване на одну лише справу.

Анна Гумінілович-Йонкер жила для своєї Батьківщини. Навіть її похорон був величавою маніфестацією українства в Вінніпеґу. Всі прийшли попращати „українську дівчину з Калуша". Бо вона перевела те, чого не вміють доказати нераз освічені й талановиті землячки. Лишилась українкою. **Л. Б.**

НАРОДНІЙ ДІМ У ТОРОНТО.

У громадській роботі рівнорядно працюють усі клітини. Але часом трапляється, що якась одна визначається. Успіх її роботи слідний зараз, праця йде жваво, коло неї гуртується більше людей. В чому причина? Часом бувають пригожі для роботи обставини. Але частіше ще залежить від людей, що ті обставини творять.

Такий саме випадок із Народнім Домом у Торонто. Є таких установ у Канаді більше. Але цей Народній Дім проявляє особливу діяльність.

Ми вже писали обширно про вечір народньої ноші („Н. Х." ч. 4, 1937) і про вечір стилізованої сукні („Н. Х." ч. 20, 1937) влаштований у Торонто. Читачки „Нової Хати" напевне пригадують собі цікаві моделі суконь, після проектів малярки Сільвії Шурик, що були тоді поміщені. Про значіння такого показу в Канаді не приходиться й говорити.

Та окрім цього проявляє ця установа активність і на іншому полі. Працею свого аматорського гуртка.

Впродовж одної зими виставили вони дві песи Черкасенка „Казку старого млина" в англійському перекладі і Гоголевого „Вія" по українськи.

Маємо в руках обширні рецензії на обі вистави, поміщені в англійському щоденнику „Те Івнінґ Телеґрам". „Сини й дочки жовто-блакитної країни дають цікаву виставу" — така назва статті. Згадки обширні (по пів сторінки великого англійського формату) й уважні. Підчеркують, що артистами є аматори, які нераз важко заробляють на хліб, так що проби часто відбувають уночі. Помимо цього гра їх знаменита.

Дуже докладно обговорена музична сторінка оперети „Вій". Провід спочивав у руках Н. Ясенівського, музична сторінка в руках П. Ундака. Ролю панночки грала з успіхом п. Марія Храпко, що володіє гарним меццо-сопраном. Її партнером був І. Самотілка, мягкий ліричний тенор.

Докладні рецензії слідують назагал по кожній імпрезі в Торонто. Видно, що добре поставлена там не лиш організаційна, але й пропаґандова сторінка. А що рецензенти знаменито поінформовані про кожну річ, то їх відомости корисні для нас.

В осередку цієї праці при Народньому Домі в Торонто є гурток рухливих громадян. Працює там д-р Вахна з дружиною, п. Рая Крат, малярка Сільвія Шурик і п. Кунікевич. Працю переводять із пляном і виконують її по черзі. На найближчий сезон підготовляють вечір історичного українського вбрання, а також і лемківське весілля.

ЖІНОЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ В МОНТРЕАЛІ

Монтреал це міліонове місто й начислює українців менш як 1 відсоток. А що українці розкинені по всім місті, то стає ясно, чому у нас аж чотири чинні жіночі організації, що повстали в останнім десятилітті. Жіночі організації істнують самостійно, але співпрацюють з другими організаціями. І так — Т-во „Доньки України" співпрацює з укр. православною Церквою; Організація Українок Канади ім. О. Бесарабової співпрацює з У. Н. О. в середмісті і має дружню організацію тієї ж назви в передмісті Ляшін. Т-во ім. Лесі Українки співпрацює з Т-вом Просвіта ім. Т. Шевченка.

Напрямок праці в організаціях є той самий. Праця ведеться над освідомленням членок у першій мірі, і українок взагалі, дорогою лекцій, відчитів і вистав. Важною ділянкою організацій є опіка над молоддю; старша ґенерація, вже канадійська, пропала для нас у великім числі. Велику ролю грають жіночі організації працею допомоговою, так канадійським як і старо-краєвим установам.

Не згадую тут про інші жіночі організації, що не проявляють назовні жадної праці, або про організації, що стали на протинародньому фронті.

Організації, згадані попередно, начислюють досить поважне число членства, але багато ще українок необхоплені ними. Всі наші організації повинні подбати про зріст членства. Це вимагає праці, але вона могла б принести успіх.

Монтреал, у січні 1938.

А. Білоус-Левицька

ПОДЯКА

У Львові, дня 28. травня 1938 р.

До

Хвальної Управи Кооперативи „Українське Народне Мистецтво" у Львові.

Головний Виділ Товариства Просвіта у Львові і Ювілейний Діловий Комітет 70-ліття Просвіти почуваються до милого обовязку зложити Хвальній Управі і всім П. Т. Співробітницям свою щиру подяку і признання за преґарне і високомистецьке виготовлення Прапору Матері-Просвіти.

Зразу помітно, що Прапор цей був гаптований і мережаний найцінніщими нитками правдивого захоплення і пієтизму та повного зрозуміння того, що він має стати видимим знаменем нашого духового обєднання у змаганні до кращого завтра цілої Нації.

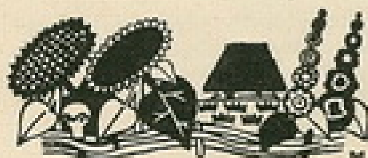
І тому прийміть Високоповажані Пані і Співробітниці ще раз нашу велику подяку і признання за Вашу працю і труд враз з висловами нашої правдивої пошани.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові

Др. Іван. Брик, голова — Микола Дужий, секретар

За Ювилейний Діловий Комітет 70-ліття Просвіти

З. Пеленський, голова — П. Петрик, секретар

Всеволода Метелик

РІШЕННЯ

Ти здивуєшся, побачивши такого довгого листа. Правда? Я нерадо пишу та ще й довго. Але тепер у мене таке непереможне бажання виговоритись, що навіть пером не нехтую.

Дивлюсь через вікно. Передвесняний небосхил повагом насуплює стріпіхаті брови, вечірні довгі тіні граються в перегони з телеграфічними стовпами. Перед очима мигтять латки бруднавого снігу, бються зиказкуваті огорожі пасовищ, а крізь безлисті дерева визирають фармерські будинки.

Заплющую очі. У вирі недавно пережитого виринає завжди Твій образ. Може й це спонукало мене написати цього листа? Якась туга оповила Твою постать легким смутком. Здається мені, що близько Тебе я вміла б отворити нарозтіж двері своєї недовірчивої нікому душі.

Правда, ми належимо до ріжних собі світів. Тоді, як я свобідним летом дужих дівочих крил летіла все до нових мрій, Ти не шукала нічого поза хатнє сонце. Діти, чоловік і клаптик нехтованої вже всіми громадської праці.

Може й тому пишу цього листа, що Твоя материнська рука його отворить? З легким поблажливим усміхом прочитаєш його. І погладиш, так як погладила б мене по голові. Як я люблю цей Твій спокійний, зрівноважений рух!

Але ні. Це не тільки зрозуміння, що я в Тебе шукаю. Ти є трохи співвинна в тому, що я недавно пережила.

Так, не дивуйся! Памятаєш ті тихі літні вечорі, коли Твої діти вже спали? Ти розказувала тоді про Рідний Край. Я бачила Твоє щасливе дитинство в тихому просторому приходстві. Чула гомін гагілок під церквою на Великдень, або скрип снігу під ногами колядників. Ясні дитячі радощі! Сільські хатки, білені в густих садках, пахучі квітники і глибокий яр Дністровий, що в ньому вилискує широке плесо.

Моя уява малювала це живими красками. Я ж не бачила ніколи Рідного Краю! Чула дещо від батьків. Але вони говорили тільки про злидні й недостачі. А в Тебе цей образ був такий світлий і радісний!

І від тоді я почала розуміти їх тугу за Рідним Краєм. Бо давніше все дивувалась, коли приїжджали сусіди; чому вони згадують стільки, коли лиш злидні лишили за собою? А тепер я зрозуміла чар цієї дивної країни. І через Тебе властиво, — не дивуйся — стала українкою.

Ніколи не говорила Тобі цього. Бо слова словами...

А тепер можу Тобі про те написати. Хоч як воно мені боляче.

Памятаєш, я від Тебе поїхала додому. До Т., де мала дожидати другого поїзду, приїхала опівночі, в дуже недогідній порі. Треба було ввесь час куняти в почекальні й позирати на годинник, що тикав мляво. Нараз завважила на пероні знайому сильветку. Ти знаєш кого маю на думці. Його.

Він зрадів дуже. Ми забалакали по англійськи (він айриш) й по-

Степи Західньої Канади

казалось, що їдемо тим самим поїздом. Поміг мені знайти місце. Я була зворушена, коли гляділа на його міцний профіль. Він розказував і розпитував мене, як я провела свята. Говорив про свою працю й пляни. Аж вкінці прийшло те питання, що потрясло мною до глибини душі.

Висуваючи пальці з його долонь, я випросилась із відповіддю. До кінця нашої подорожі.

Дві ночі й один день. Це ж недовго, правда, дорога? Я знала, що прийму його прохання.

Уявляєш собі? Ти, що все знизувала плечима, коли слухала моїх божевільних мрій про далекі подорожі й самостійне життя? Ти ж казала, що чоловік і діти — це завершення всяких дівочих мрій!

Час минав і враз із ним повз наші вікна пересувались вкриті ще снігом онтарійські гори. Дикий ліс висів понуро на обріях. Моя Канада! Я шукала в уяві рідних, зораних шестернею, пшеничних загонів. Таких, як простягаються довкруги фарми мого батька.

Але враз згадала вузькі нивки, що рушниками кладуться біля себе. Таку нивку орав колись мій батько в старому Краю, а мати поливала її сльозами. Що він про те знає? Він, чужинець?

Так, це правда. Свій дім, це дійсно завершення дівочих мрій. „Моя батьківщина", говорила Ти, „в оцих чотирьох стінах". Ти маєш правду. Але дійсна батьківщина, така, щоб її дітям вистачило на все життя.

Я стрепенулась. Мої діти? Які вони будуть? Чиї? Чи зуміла б я дати їм клаптик батьківщини в чотирьох стінах?

Він же чужинець! Хіба він зрозуміє мою тугу за Рідним Краєм, де життя таке вбоге й чарівне?

У голові шуміла монотонна пісня залізних коліс, а в серці добивала досада.

Засірів ранок. Мій товариш, усміхнений і відсвіжений, привітав мене добрим ранком. Ми їхали вже рідними преріями й за годину мали бути дома. Шукав очима моєї відповіді.

Я мовчала. Понурий запит стискав мені серце. Ступала за ним по камяних сходах і ще не знала, що мені робити.

— Поїдете зо мною? — спитався, повертаючись до мене. Мав на гадці своє авто.

— Не можу, не можу! — сказала я без ладу. — Хіба я можу відректись своїх? Своєї мови, своїх святощів?

Він пристанув і споважнів.

— Невжеж це важко в коханні? — здивувався.

— А ви для мене виреклись би свого? — спитала я раптом.

— Люба... — простогнав, обливаючись гарячим румянцем. Кілька пасажирів виминуло нас у поспіху, а в дверях почекальні дожидав нас здивований носій.

— Навіщо? У мене ж становище, клієнтеля... — і вмовк. У моїх горіючих зіницях скулилась вражена його словом душа.

Але мені не було чого дожидати. У дверях доглянула я кремезну фармерську постать мого батька й побігла йому назустріч.

Прийшли ще два листи від нього. Я не читала їх і не відписувала.

Мрію знов про самостійне життя. А щоб розвіяти свої думи, збираю, на втіху батькові, шестерню і виїжджаю в поле.

Передомною безмежна канадійська рівнина. А ген поза боронами, мов небажані спомини, клуби сірого пороху.

Тепер розумієш, чому я Тобі написала цього листа?

Взагалі добре було б застосуватись тут до засад німецької господині, що зуживши слоїк конфітури чи мармеляди, зараз же наповняє його цукром. Таким способом, у сезоні заварювання, її комора повна слоїків із цукром і це купно вже не становить проблеми.

Німецькі господині теж користуються орієнтаційними таблицями в заварюванні. Але їхні схеми для нас непригожі, бо загранцею майже кожна пані дому має апарат Века. Тому для нашого господарства найбільше годиться таблиця варшавського семинара.

У черговому числі подамо припаси законсервовані при помочи оцту, молошного квасу, сушення й усунення воздуху.

Зимові запаси для родини з 6 осіб при місячному буджеті 400 зл.

Місяць	Засоби консервації й посудина	Стерилізація в фляшках						Цукор у слоїках по 250 ґр.						Цукор у камяних горшках				Місячний видаток
	Ягоди, овочі й городина	Компоти		Соки		Грибі й городина		Конфітура		Ґаляретка		Джем		Мармеляда		Повила		
		кґ.	зл.	кґ.	зл.	кґ.	зл.	кґ.	зл.	кґ.	зл.	кґ.	зл.	кґ.	зл.	кґ.	зл.	
ЧЕРВЕНЬ	Ревень (рабарбар)											2	2·50					
	Черешні	4	2·20															
	Полуниці							2	4·—			2	2·50					17·50
	Рожа							½	1·—									
	Агрест							½	1·—	½	1·—	1	1·50	1	1·35			
ЛИПЕНЬ	Суниці							½	0·80									
	Зелений горошок					4	2.20											
	Порічки			2	2·—					½	1·—							14·—
	Малини			2	2·20													
	Вишні	4	2·80	3	3·—													
СЕРПЕНЬ	Сливки-ренкльоти	1	1·10															
	Червоні помідори					10	6·—											
	Зелені „							½	0·65									11·25
	Дерен							½	1·—	½	0·75							
	Квасок					5	1·75											
ВЕРЕСЕНЬ	Сливки угорки	4	4·40					½	0·85			4	5·20			10	15·—	
	Райські яблука							¼	0·45									
	Кавун							¼	0·50									
	Грушки	2	2·20									1	1·35			2	2·80	49·90
	Фасолька шпар.					4	3·20											
	Шпінат					4	2·—											
	Яблука									½	0·95	2	2·50	5	7·—			
	Грибі					1	1·50											

УВАГА: ціни на таблицях обіймають ціну овочів, засобів консервації, опалу 15% на зужиття посудин і опакування.

Зимові запаси для родини з 6 осіб при місячному буджеті 180 зл.

Місяць	Засоби консервації	Стерилізація у фляшках				Цукор у горшках				Кошт на місяць
	Овочі й городина	Грибі й городина		Соки		Мармеляди		Повила		
		кґ.	зл.	кґ.	зл.	кґ.	зл.	кґ.	зл.	
Липень	Малини			2	2·50					5·—
	Вишні			2	2·50					
Серпень	Червоні помідори	22	3·30							4·80
	Квасок	10	1·50							
Вересень	Сливки							5	5·—	
	Грушки							5	5·—	20·50
	Яблука					5	6·50			
	Борівки					5	4·—			
Жовтень	Грибі	2	3·—							3·—
			7·80		5·—		10·50		10·—	

Савеля Стечишин

Урядження і прикраса дому

Яке враження лишає на нас чужа хата.

Кожний дім є висловом характеру людей, що в тім домі мешкають. Так як лице людини є висловом характеру, так само і помешкання вказує на прикмети своїх мешканців. Кожний раз, як ми тільки увійдемо до чужого дому, сейчас знаємо дещо про мешканців. Пізнаємо мешканців по урядженні кімнат, по хатніх меблях, по порядках і тп.

На перший погляд це здавалось би неймовірним. Звідкиж може кімната, що є без життя, висловлювати це?

Кожна людина висловлює свій характер, свою душу, свою вдачу ріжними рухами, мовою, убранням і тим подібним. Наше найближче окруження — це наше убрання і наше помешкання. В однім та другім ми несвідомо висловлюємо прикмети свого характеру. Коли любимо порядок, це буде видно по нашому вбранні та по способі прикрашення нашого помешкання. Коли розуміємо красу і маємо добре вироблений смак у красках і тим подібнім, то й це відібється на нашім найближчім окруженні. Дальше, коли ми своєю вдачею є веселі і привітні, то й це буде мати несвідомий вислів в урядженні та в прикрашенні дому. В такий то спосіб кожна людина дає вислів своїй особовости.

Тому, що наш дім є обявом нас самих, треба постаратись, щоб він був якнайкращий, бо ж з певністю кожна людина хоче зробити на других якнайкраще враження. Кожний дім можна зробити взірцевим, порядним, чистим. Та, крім того, є ще деякі правила, що відносяться до внутрішнього урядження та прикрашення дому, які кожна господиня повинна знати. Не вистарчить нам задоволитись тим, що нас навчила наша мати відносно домашніх порядків та прикраси. Обставини в рідному краю були в дечім відмінні, ніж вони є тут у Канаді і те, що наша мати знала, може якраз не вистачити для цих нових обставин. Навіть спосіб будування модерних домів у Канаді сам собою вимагає від наших господинь іншого вміння. Нам треба вчитись, як то ми могли б зробити наші доми більше привабними, більше привітними, щоб наша родина знайшла задоволення в такім родиннім гнізді і все споминала дім гарними спогадами. Таке знання можна придбати читанням, а також треба придивлятись, як наші сусідки прибирають свої доми. Це не значить, що ми мусимо їх наслідувати, але нераз так можна дуже багато навчитись.

Є ще один корисний спосіб. А саме — відвідувати великі склепи, де продають меблі. У таких склепах бувають нераз дуже повчальні вистави урядження меблів та підібрання відповідних колірів для прикраси дому. Розуміється, що з таких вистав можуть користати лише ті, що мешкають у місті. Та й ті, що живуть по фармах, або менших місточках час до часу бувають у більших містах, тому то повинні використовувати таку поїздку і відвідувати більші склепи, щоб їх оглянути та дещо навчитись.

Плян хати і розміщення кімнат.

Кожний раз, як приступаємо до будови нового помешкання, треба нам добре застановитися над тим, як розмістити кімнати. Треба мати на увазі завсіди вигоду, бо ж ми тому й будуємо дім, щоб мати захист і вигоду. Коли кімнати є добре розміщені, то господиня заощаджує собі багато часу. Коли хата так побудована, що входячи до хати передніми дверми, мусимо переходити через вітальню та їдальню, заки зайдемо до кухні, то це вже є невигода, як і для гостя, так і для господині. Є багато подібних хиб у самій структурі будинку, що їх треба оминути відповідним упляннованням хати та відповідним розміщенням кімнат. Правда, не всі ми щасливі настільки, щоб плянувати собі доми та після свого смаку їх будувати. Але такі справи треба мати на увазі, коли купуємо дім, або коли ми вже купили дім з подібними хибами.

Скромно й зо смаком улаштована кімната. На вікні бічні завіски, як їх уживають у Канаді. Меблі покриті пасманистим матеріялом, що може бути ручно тканий.

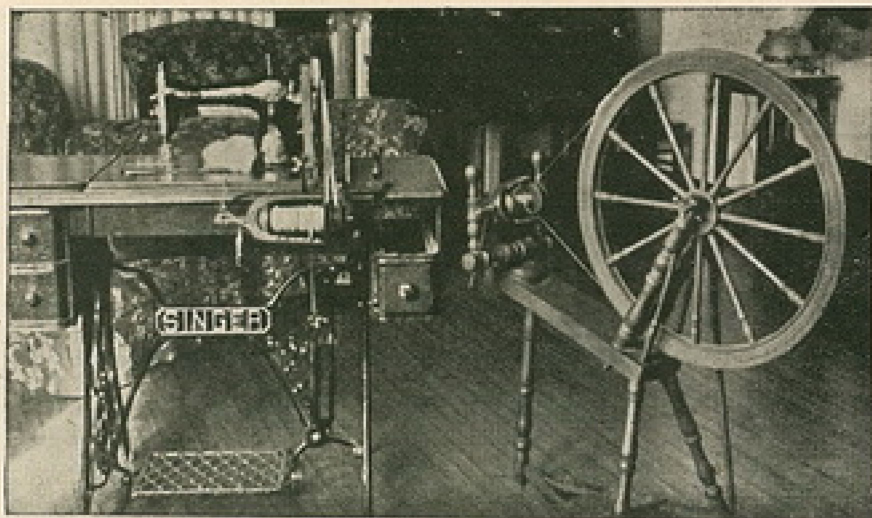
Що нам треба знати про краски.

а) Наслідуймо природу. Ми бачимо в природі багато ріжнородних колірів з сотками ріжних відтінків. Першу науку берім із небесних облаків та землі. Коли небо чисте, безхмарне, з легеньким блідо-блакитним заколірованням, то воно виглядає дуже просторе, безконечне. Коли насунеться на небо чорна хмара, то воно виглядає так, якби воно на нас падало. Пристосуймо цей примір із природи до наших домів. Ясні бліді тони красок, як блідо-жовті, блідо-блакитні, піскові, подібні відтінки на стіні та стелі надають кімнаті прозорости та висоти, подібно, як у природі. Темні коліри або надто взористі папері придавлюють кімнату, роблять її низькою, подібно, як хмара придавлює землю.

Знаємо, що земля, по якій ми ходимо, має темний колір, бо земля є для нас фундаментом. Тому цілком природньо, щоб вона була темною в колірі. Беручи з того науку, мусимо підбирати темні коліри на підлогу. Значиться, наша підлога мусить завсіди бути темнішою від стін та від стелі, подібно, як є в природі.

б) Теплі краски. Наше око дуже вражливе на ріжні коліри. Одні краски нас вражають, як холодні, другі, як теплі. Подумаймо тільки про природу. Все, що є тепле в природі має жовтаву, помаранчеву і червону закраску. Візьмім наприклад сонце. Жовтий колір сполучений в нашій уяві з теплотою, з радістю (вогонь). Отже зсумувавши разом ті коліри, що виступають у природі, можемо прийти до такого висновку, що всі жовтаві, помаранчеві і червоні коліри з ріжними їх тонами вражають нас, як теплі. Нагадують нам також щось веселого, щось гарного і приємного. Таких то красок треба вживати в наших кімнатах, щоб надати їм теплоти, веселости. Правда, нам треба памятати, що такі теплі коліри вражають наше око так, якби вони присувались до нас. Тому, коли кімната мала, то такі краски можуть кімнату поменшити, як їх буде забагато. Розуміється, це відноситься більше до таких тяжких красок як червона, пурпурова, темно-помаранчева. За те ті коліри є дуже відповідні для великих кімнат.

в) Холодні краски. У природі бачимо і такі коліри як синій та зелений. Дивимось на небо і бачимо далеко в просторі синій колір. У морі хвилює темно-зелена вода. Далекий простір, так як і глибоке море вражає нас холодно. Такі коліри нагадують нам простір, висоту, глибінь. Вони відсуваються від нас, тоді коли теплі коліри гейби присувались до нас близько. Холодні краски відповідні до малих кімнат, тому, що вони надають їм висоти та простороcти.

У хаті канадійського фармера. Стоїть прядільце поруч із машиною до шиття. На машині прикріплений також прядільний прилад.

Як побільшити малу кімнату.

а) Відповідне підібрання коліру надасть низькій кімнаті висоти та простороcти. Тому треба старатись уживати слідуючих красок на стіни та стелю: кремової, цитринової, блідо-голубої, блідо-жовтавої, блідо-зеленої. Маленька закраска холодних колірів у фарбі синій, зеленій або зеленаво-синій і сірій завсіди надає простороcти.

б) Взористий стінний папір заповнює кімнату і робить її меншою, тому не вживати взористого паперу на стіни малих кімнат.

в) Підкреслити прямовісні (вертикальні) лінії у внутрішнім прикрашенні. Око є дуже вражливе на всякі лінії. Слідкує за лінією вертикальною, тому така лінія надає враження висоти.

г) Не наставляти забагато річей в кімнаті. Коли кімната мала, треба старатись мати в ній якнайменше річей. Коли кімната переповнена ріжними річами, тоді вона стає ще меншою. Головне те, щоб у малій кімнаті не ставити ніякого столика, або чогось подібного на середині кімнати, бо така річ заваджає і непотрібно заповнює кімнату.

Як надати кімнаті ясности.

а) Коли кімната мала, а ще до того має малі вікна, або має замало вікон, то треба тоді підбирати ясні коліри, що надавали б їй ясности. У першій мірі стіни є підставою коліру в кімнаті. Тому на них треба звернути особливу увагу, щоб можна до них допасувати ясні, гармонійні тони. В темній кімнаті треба уникати темних колірів. Ясні бічні завіски в мягких відтінках зроблять кімнату ясною і веселою. Треба звернути спеціяльну увагу на те, щоби бічниці не закривали забагато вікна, бо тим способом зменшиться скількість світла. Такі завіски чіпляється на те, щоб прикрасити кімнату, а не на те, щоб заслонити вікно від сонця.

б) У малій темній кімнаті не повинно бути вазонків із квітами на вікнах. Це є одна з дуже великих помилок внутрішнього прикрашення, при малих вікнах. Коли хто дуже кохається в квітах, то можна вибрати найкращий вазонок і тримати його на столику. Коли вазонок гарний і малий, то й на вікні може стояти. Ходить про те, щоб ми не переладовували вікон великими вазонками.

Що робить кімнату інтересною?

а) Добре угрупування меблів надає кімнаті порядку й ладу. Меблі треба ставити відповідно до структури кімнати. Коли вікна в кімнаті угруповані в одній стіні, то другі стіни є вільні на меблі. Треба завсіди мати на увазі рівновагу в уставленні меблів у кімнаті, щоб великі річи рівноважилися з меншими. Бо коли один бік кімнати має занадто масивні, великі меблі, а другий бік має тільки одну малу річ, то таке розставлення меблів не буде зрівноважене і кімната не буде гармонійно виглядати. Дуже добре є групувати менші річи з більшими і так надавати одній групі цілости. Приміром: можна поставити маленький столик коло софи, або коло великого крісла і тим створити одну згруповану цілість.

б) Ніщо не надає кімнаті такого гарного вигляду, як гарно прибране вікно. Тому треба вважати, щоб завіска звисала на держальцях, а не на шнурку. Краска завісок мусить годитися з панівною краскою кімнати, але рівночасно відріжнюватись від краски стін. Бічні завіски мусять бути настільки широкі, щоб гарно звисали. Вузькі бічниці збиваються в кут і псують вигляд вікна. Коли стіна гладка, без взору, то бічні завіски повинні зате мати якийсь взір. Коли стіна покрита взором, в такім разі треба уникати взористих завісок.

в) Гладко викінчені стіни, меблі і ціле урядження є монотонні і не мають приманчивости й теплоти, що їх кімната повинна мати. Взористе викінчення надає кімнаті життя. Є тут також небезпека, що може бути забагато взористих річей у хаті. Коли стіни, килим, завіски, софа і другі річи є взористі, то кімната не має спокійного тону. Забагато взорів у хатнім урядженні перетомлює очі, а тимсамим впливає некорисно й на ум.

г) Ніколи не наставляти забагато річей на столиках, шафах і подібнім. Одною з хиб внутрішнього прикрашення є переладування столиків, шафів і піяна таким, як вазами з квітами і другими подібними річами. Малих столиків не треба закривати великими доріжками чи подібними накривалами. Краще лишити їх зовсім незакритими, коли дерево гарне.

ґ) Шафа з книжками дуже прикрашує кімнату. Крім того, коли є книжки в дома, то це свідчить, що в тій хаті є люде свідомі. Увійшовши в хату, де є книжки, ми сейчас виробляємо собі добру опінію про мешканців того дому.

Уставлення меблів по кутах.

Меблі треба завсіди старатись розставляти рівнобіжно з стіною. У кутках не треба ставити таких великих річей, як шафи, софи, піяна і подібного. Там можна ставити тільки крісло, грамофон на столику, або грамофон із шафою.

Як вибирати і вішати образи.

Кімната без образів так, як неприбрана людина. Образки дуже прикрашують кімнату і надають їй якоїсь особливої принади. Купуючи образи, треба мати слідуюче на увазі:

а) Купувати образок тоді, коли зміст його відповідає нашому смаку і коли колір його пасує до других красок у хаті.

б) Коли вішаємо образ на стіні, то треба його вішати відповідно до меблів у кімнаті. Кожний образ добре вішати над меблями на те, щоб доповнити ті меблі і зрівноважити з якимись другими річами в кімнаті. Коли наприклад маємо високу шафу та коло неї стоїть крісло при стіні, то треба те крісло зрівноважити з шафою і повісити відповідний образ над ним. І в такий спосіб розвішувати решту образів, відповідно до меблів і до структури стіни. Значиться, не можна вішати широкого образка на вузькій стіні, тому, що структура стіни не відповідає структурі образка. Такий образок можна повісити на широкій стіні.

в) Як високо повинен образок бути повішений? Образок є на те, щоб на нього дивитись. Найкраще памятати те, що образок повинен висіти досить низько, так щоб ми й сидячи могли його вигідно бачити. Не є добре вішати образки в одній лінії по стіні. Такий спосіб розложення образків дуже монотонний.

г) Святі образи найкраще вішати в спальні, бо до них молимось, коли ми на самоті. Коли хто має образ у гарних тонах Святої Родини, то його можна повісити в вітальні. Образ Тайної Вечері добре вішати в їдальні.

Фотографії.

Звичайно в кожній родині є фотографії членів родини або знайомих приятелів. Їх розставляють по шафах, по столиках, а навіть вішають і на стінах. Це велика хиба. Треба старатись вішати якнайменше фотографій по стінах, а також негарно наставляти багато фотографій по столиках і шафах. Коли в кого є надзвичайно гарна фотографія дитини, або когось другого з родини, то таку фотографію можна тримати на столику, але небагато їх.

С т і н н і к а л е н д а р і надаються тільки до урядів, а не для декорації кімнат. Стараймося заступати їх гарними образами.

Союз Українок Канади видає для своїх відділів літографовані відчити. З ділянки домашнього господарства передруковуємо повищу статтю. Окрім цієї, є ще цілий ряд інших, як „Пожива і здоровля“, „Поживна вартість молока“, „Помідорові страви“, „Смашні та дешеві сендвічі“, „Теплі шкільні обіди“, „Великодне печиво“.

Олена Бережницька-Будзова

Літо на квітнику

У квітковому городі галапасують найчастіше мучняк, чорна цвіль і червона ржа.

Мучняк виступає головно на рожах. Листки ростини є біляві, якби присипані мукою. Ростина тратить листки й нидіє, пупінки не розквітають. Найліпшим засобом нищити мучняка, посипаючи листки зеленою сіркою. Сірчаний порошок розпилювати на зрошені водою листки, але лише в безвітряний день, коли температура повітря виносить 15 до +20 °Ц., отже підчас спеки. Якщо мучняк появився б восені, відтинати й палити заражені части ростин, а землю під ростиною звапнювати на 1 м². Навесну скропити цілу ростину вапняним молоком (чверть кґ вапна на 10 літрів води).

Проти інших плісней і грибків, ржі й ріжних бурих та чорних плям на листках і гонах квітових ростин найліпше кропити бордоським плином та вапнувати землю, а зчорнілі й хворі гілки й листки палити. Хворі ростини часто обсаджувати, а землю під ними дбайливо полоти. Хопту палити також.

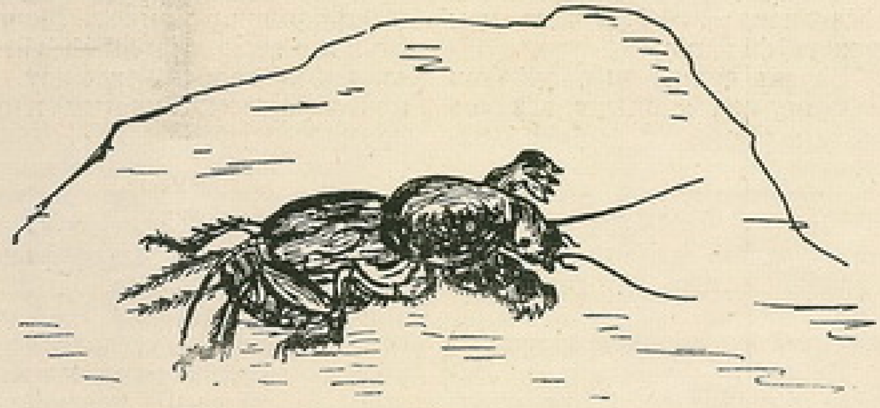
Бордоський плин робиться з 1 кґ вапна, 1 кґ спорошкованого сірчану міди (синього каменя) й 1 кґ спорошкованої сірки та 10 літрів води.

У червні зацвітають рожі. Під цю пору вони потребують багато вогкости в ґрунті й соняшного світла. Вогкости постачає їм дбайливе й достаточне підливання й дощ, а тепла й світла — сонце. Щоб дощева вода не відпливала подальше, але щоб задержувалась при рожі, вибрати довкола кожної рожі заглибину у формі миски. Щоб підчас холодного літа підвищити скількість тепла й світла, посипаємо землю під кожною рожею білим піском. Проміння сонця відбиваються ліпше від ясного піску, як від темної, чорної землі, спрямовують своє тепло й світло у напрямі ростини. Навпаки, коли в червні панує спека, не треба під рожі сипати піску.

Борозняк

Влітку обовязують ті самі правила поливання квітових ростин, що й у травні, хіба з цею заввагою, що квітучі й заквітаючі ростини потребують більше води. Однак у стадії, коли ростини дістають пупінки, або й уже цвітуть, не підливати через ситко й узагалі не кропити ростин, але поливати з рурки поливаника, додивлюючись щоб дати корінням кожної ростини достаточну кількість води. Лиш деякі ростини, а саме цибулькові, наприклад лелії, а також левкої, гвоздики, а врешті скельні, не люблять багато вогкости в землі.

Земледух

Як уже сказано, відцвілі квіти треба обтинати ножицями або ножиком. Ніколи не рвати їх рукою, бо тоді легко задерти глибоко гілку і спричинити рану, що тяжко гоїться, внаслідок чого ростина витрачує багато соків. Спеціяльно вміло треба обтинати рожі. Є два типи рож: такі, що на одній гілці мають лише по одному квітові й такі, що зацвітають цілими китицями квітів на коротких спиниках. Якщо на рожі цього другого типу відцвите один квіт, обтяти його негайно, а відтак чергово другі відцвітаючі, а коли вже відцвіла ціла китиця, обтяти цілу гілку разом із першим листком, що виростає під квітовою китицею, по змозі якнайближче чергового (другого) листка. Тоді з кутика цього другого листка, з так званого очка, випустить невдовзі новий квітовий гін, оскільки це рожа, що повторює квітнення (ремонтант).

Після відквіту слід підсилити рожі розводненою гноївкою (1 літр плинної гноївки на 20 літрів води). Підсилювати підвечір у холодну або й дощеву пору. Рожі можна підсилювати погноями лише до кінця липня. Пізніше підсилювати небезпечно, бо тоді гони сильно ростуть і не можуть ще перед зимою здеревіти якслід і тому відтак зле перезимовують або й псуються.

Шляхотні рожі є здебільша щіплені на дикій підкладці, що випускає дикі гони (звані вовками). Вовки слід теж дбайливо витинати, щоб не забирали соків шляхотній ростині, та щоб шляхотна рожа не здичіла.

У червні зацвітають на кльомбах гвоздики, левкої та інші ростини в повноквітних відмінах. Треба замітити, що навіть з найліпшого й найдорожчого насіння виходить лише біля 60—70% повних квітів. Повні відміни квітів найбільше побажані на квітнику, бо виглядають найчепурніше й найбільш декоративно. Всетаки, коли садимо на кльомбі розсаду, не можемо передбачити, як вони вицвітуть, чи їх квіти будуть повні чи пусті. Якщо маємо на розсаднику резервові ростини, вибираємо з кльомбів пусті й заступаємо їх повними, що зацвили на розсаднику. Очевидно що треба це робити дуже обережно, а саме ростини на розсаднику добре підлити водою, відтак викопати їх глибоко з брилою землі, обтиснути землю при кориннях і перенести та посадити на кльомб. Робити це в холодній порі дня, найліпше ввечорі. Перенесену ростину скропити водою з городничої сикавки.

Наталка Гаврих.

Консервовання ярини й овочів

Одним із найдешевших способів законсервовання овочів чи ярини є стерилізація, або пастеризація. Це є ділання температури, що забиває ріжного рода мікроорганізми.

Є можливі два способи стерилізації:

1) Стерилізація овочів чи ярини вже опакованої, до чого нам послужать фляшки.

2) Варена ярина, чи овочі (так звані компоти), а опісля зливана до вистерилізованих слоїків і пакована.

На перший спосіб надаються дрібні овочі і дрібна ярина, пр. вишні, черешні, ягоди, горошок, або ярина змелена, пр. помідори, квасок.

Спосіб консервовання в фляшках.

1) Добирати фляшки такої величини, щоб зужити їх по отворенні одноразово.

2) Фляшки добре вимити в теплій воді з содою, а ще краще „Мотт-ою".

3) До більшого начиння налити води, вложити на спід деревяний кружок, або сіно, вкладати фляшки, поставити на кухню і варити легко від хвилі кипіння 10—15 мінут.

4) В тій самій воді прохолодити їх, витягнути.

5) Овочі, чи ярину перебрати, накладати повні фляшки, закоркувати, завязати корок шнурком, вставити до баняка й варити.

6) Прохолодити в воді, залякувати.

Другий спосіб консервовання городини чи овочів при помочі **стерилізації це т. зв. компоти.**

Овочі в компотах найкраще заховують свої природні прикмети і тому то компотам у наших зимових запасах належиться перше місце.

Компоти, це овочі коротко варені у воді з малим додатком цукру, що підносить нам лиш смак, але не має консервуючого значіння.

Компот мусить заховати освіжливий смак овочів, і цим ріжниться від солодких перетворів, пр. заварювання, джемів, мармеляд, ґалярет. Компоти можемо робити:

1) в герметично замкнених слоїках із ґумками,

2) у слоїчках під міхуром,

3) у фляшках,

4) у слоїках під смолкою (званою в торговлі „пехом").

Перша можливість не дуже всім відповідає, бо це досить коштовна річ.

Друга не є зовсім певна, бо міхур можуть погризти миші.

Третя надається на дрібні овочі (ягоди, вишні) або дрібну ярину (горошок).

Найбільше догідний це четвертий спосіб.

Стерилізуємо т. з. варимо добре вимиті слоїки. Приготовляємо після припису компот. Витягаємо слоїки з гарячої води і в тій хвилі зливаємо гарячий компот. Прикриваємо легко чистим папером, прохолоджуємо.

Розгріваємо „пех" (смола, що її можна купити в дрогерії). Заливаємо на краях слоїка компот тонкою верствою. Коли застигне, повторяємо це ще раз. Верства повинна бути груба на 1—2 цм. Як застигне зовсім, уставляємо слоїки догори ногами впродовж одної доби. В цей спосіб переконуємось чи слоїк щільно опакований. На випадок, якщо слоїк не є щільно опакований, треба „пех" зовсім зняти і повторити ще раз.

Пех здіймаємо зі слоїків у слідуючий спосіб: Тримаючи слоїк догори ногами, вкладаємо на хвилю до гарячої води, опісля гострим ножем обкроюємо довкола і цілий кружок пеху здіймаємо.

Цей сам „пех" висушити і топити ще раз. Не можна розтоплювати мокрого, бо вода в часі варення парує, повстає шум, певного роду баньки, що за легким діткненням тріскають, і так залитий слоїк може нам дуже легко стратити своє ущільнення.

Всі занечищення начинь, ложок, рук і поміщення, де відбувається праця, мстяться опісля, бо компот псується. Томуто нераз чуємо нарікання, що компот псується. Це часто буває десь у поміщенні близько торгових площ, доріг, близько комор, де ховається овочі, бо повітря переповнене мікроорганізмами і трудно нам перед ними оборонитись.

Стерилізовання ярини треба повторити два рази, одного дня варимо раз, на другий день вдруге.

Овочі мають завсігди трохи квасу, що їх консервує частинно. При городині цього немає (з виїмком кваску, помідорів).

Стерилізований горошок

Вибираємо гарний, здоровий горошок

Миємо старанно фляшки. Їх величина залежна від скількости осіб у родині. Кожну фляшку мусимо зужити одноразово, і так менш більш півлітрові фляшки будемо мати на горошок як городину, $^{1}/_{10}$ яко додаток до яринної зупи.

Вкладати зернятка горошку до фляшок, залити переваренoю, посоленою водою так, щоб виповнити всі щілини, залишити від корка трохи пустого простору. Обвязати корки шнурком, вставити до начиння з водою (дно вистелене сіном) і варити, від хвилі кипіння 10—15 мінут.

Відставити, повторити те саме на другий день.

Остудити можливо, як найскорше і залякувати. По кількох днях переглянути чи не псується. Може трапитись, що в котрійсь фляшці зачинає ферментувати, повстають баньки, треба ще раз переварити.

Овочевий компот

Овочі мусять бути першої якости. Води можливо давати якнайменше, а то з цієї причини, що води ми не мусимо консервувати. Воду можемо і в зимі долити, ходить нам про можливо якнайбільшу кількість овочів. Варимо овочі частинами, вкидаючи на кипячу воду трошки поцукровану, так щоб вода свобідно їх прикрила. Сливки, черешні, вишні варимо зо шкіркою і кісткою, наколюючи зверха голкою, щоб не потріскали.

Головно відноситься це до сливок, бо вишні, коли трішки потріскана шкірка, виглядають рівнож апетитно.

Більші овочі, щоб нам не розварились, мусимо варити два рази коротко і на дуже легкім вогні. Кипячі зливаємо до гарячих слоїків, остуджуємо, заливаємо „пехом".

Можна варити компоти мішані. Варити кожний овоч осібно, а при зливанні змішувати. Пр. на весну компот з черешень є за млявий, змішати з компотом із аґресту чи рабарбару.

ЗИМОВІ ЗАПАСИ

Придбання зимових запасів це річ незмірної ваги. Сезон, коли овочі й городина дешеві й можна їх дістати за безцін, нажаль триває дуже коротко. Прочу частину року ми приневолені вдоволятись іншим, менше здоровим харчем. Щоб його уріжноманітнити, на те служать нам зимові припаси. Та варто раз застановитись над тим, скільки й чого повинні ми приготувати на зиму. Чи не ладимо наших припасів однобічно й за дорого? Чи звертаємо увагу на те, що конфітура зникає щораз більше з припасів модерної господині, а її заступають мармеляди й джеми?

В тій цілі користаємо з орієнтаційної таблиці, що її зладив **Семінар Учительок Домашнього Господарства** у Варшаві. Семінар передбачив два зразки буджетів при скількості 6 осіб у родин. Таблиці обіймають не лише скількість овочів і посудину, але й ціну заварювання. Ціни є важні для Варшави, отже дорожчі, як у нас.

Як бачимо, найбільший кошт заварювання припадає на вересень. Щоб видатки ці розложити рівномірно, треба закупити всі приправи, а саме цукор і оцет вже в попередніх місяцях.

Перша Українська Педаґоґічна Вистава у Львові

В цьому році зорґанізовано першу українську педаґоґічну виставу, що була відчинена протягом місяця червня в Національному Музею у Львові.

Зорґанізованням вистави занялася Рідна Школа, установа найбільш покликана до цеге діла і про підготовчі праці до вистави писали ми на сторінках „Нової Хати“. Хоч „Нова Хата“ та Кооп. Українське Народнє Мистецтво не заінтересовані безпосередньо педаґоґічними і дидактичними справами, то всеж таки справи виховання молодого покоління так близькі всему інтеліґентному жіноцтву, що всі читачки „Нової Хати“ живо зацікавлені цею першою і так важною для нас виставою досягнень українського шкільництва.

Продовж минулих десятиліть нашого століття мали ми нагоду бачити декілька інтересних і цінних краєвих і обласних хліборобських вистав, домашнього промислу і народнього мистецтва — почавши від вистав в Стрию і Коломиї ще у 1909 і 1912 рр., а в останньому десятиліттю декілька вистав і показів молодого українського промислу.

Але педаґоґічну виставу зорґанізовано у нас в перше, дарма, що орґанізацію рідного шкільництва почало наше громадянство скорше, як розбудову рідного промислу.

Не місце тут застановлятися близше, чи догіднійша пора для такої вистави тепер, чи була давнійше і чи сприятливі для цього умовини.

Безперечно, що умовини несприятливі і тепер і десять літ тому. Але якби перша педаґоґічна вистава відбулася десять літ тому, то нині можна б вже використати досвід, який тепер збирається.

В просторих салях Національного Музею розміщено багато ріжнородного матеріялу, що ілюструє життя українських шкіл,, працю і осяги учнів та учительства.

В перших двох, партеревих салях поміщено дошкілля — Захоронкарську Семінарію С. С. Василіянок і Тов. Українську Захоронку у Львові. Приладдя до навчання, виконані ученицями захоронкарської Семінарії і учительками захоронок, рисунки і вироби дітей дошкільного віку — світлини з життя захоронок — це експонати цього відділу.

Третя, найбільша саля заповнена, чи вірнійше сказати переповнена виробами учнів вселюдних і середніх шкіл і допомічним приладдям до навчання поодиноких предметів.

Богатий матеріял цікавих, а то і прецизних та мистецьких виробів з дерева, металю, шкла, навчальні приладдя до фізики, географії, історії, виконані в школі під проводом учителів — ілюструють новий напрямок праці в школі.

Праці ці — наглядний доказ, що наші діти мають більше змоги проявити в школі свій хист — і провести інтереснійше шкільні години, як мали це ми 20 чи 30 літ тому.

Нагромадження експонатів всіх шкіл, вселюдних середніх а то і високих; шкіл Рідної Школи і всіх інших, в одній хоч і найбільшій і найгарнійшій салі виходить зі шкодою для них, бо не дає ясного і суцільного образу праці цих шкіл.

Догіднійше приміщення і тимсамим змогу ліпшого технічного уладження мало фахове шкільництво та господарські установи, Сільський Господ., Просвіта, Ревізийний Союз Укр. Кооператив, Маслосоюз, Народна Торговля, що ведуть і освітню та виховну працю хліборобськими, молочарськими, кооперативними і самоосвітними курсами.

В відділі фахового шкільництва приміщені експонати купецької ґімназії Рідної Школи, фахової школи кооперативи „Труд“, кравецької ґімназії СС. Василіянок та фахово-доповняючих шкіл.

Ціллю вистави було дати образ теперішнього шкільництва — тому не лише всі праці учнів, але і діяґрами і світлини відносяться за малими виїмками до останніх років.

Діяґрами, виконані по одному пляну, дають цікавий матеріял що до фреквенції учнів, соціяльної приналежности батьків, тереторіяльного розміщення, праці шкільних орґанізацій, бібліотек і т. д.

Мабуть тому, що виставу орґанізовано під цим гаслом — дати образ сучасного шкільництва — не узглядиено прим. учительських семінарій, які вже тепер не існують, праць тайного українського університету і т. д.

Відділ української педаґоґічної літератури, що займав велику салю в новому будинку музею, обіймав збірку шкільних підручників від початку минулого століття, видання для молоді, педачоґічну пресу, наукові видання учительських орґанізацій і наших високих шкіл в Ч. С. Р.

Це бувби загальний, побіжний перегляд виставового матеріялу. Але для нас найбільш інтересно зясувати собі, яка участь жінок в розбудові українського шкільництва теперішньої доби і яка участь жіночої молоді по українських школах.

Всім нам добре відомо які заслуги поклали на педаґоґічному полі такі жінки як С. Русова, К. Малицька, пок. М. Білецька, чи то як авторки і редакторки цінних педаґоґічних праць, літератури для дітей, чи як орґанізаторки і кермачички діточих шкіл. Але і інші жінки чимало ідейної і успішної праці вложили в розбудову цеї ділянки нашого життя, як учительки вселюдних і середніх шкіл, як виховниці і орґанізаторки захоронок, дошкіль, вакаційних осель і виховних таборів.

Між виставовими експонатами, помічними засобами до навчання, приладдям до науки поодиноких предметів, багато праць жіночих рук. В дошкіллях і захоронках виключно жіночі; в великій мірі жінками виконані експонати вселюдних шкіл, а і середні, як прим. ґімназія Рідної Школи і СС. Василіянок у Львові дали інтересні і ріжнородні що до замислу і матеріялу праці, виконані під кермою п. С. Сидорович, що як технічна референтка вистави багато праці вложила в її підготовку. У відділі жіночих ручних робіт помітний вплив і нашого журналу, бо до багатьох вишивок та мережок використано узори і проекти „Нової Хати“.

в істнуючих українських школах — то

Щож до участи жіночої молоді можна сказати, що має вона просто упривілейоване становище. Усі вселюдні і середні школи Рідної Школи, або коедукаційні або жіночі. Також школи при монастирях СС. Василіянок жіночі. Зате покривджена наша жіноча молодь тим, що нема таких типів шкіл, які для неї не лише потрібні, а просто необхідні. Не можна сказати, щоб середніх, загально-освітніх шкіл було за багато, але рішучо за мало фахових шкіл усіх типів. Ще найліпше заступлені школи кравецькі — кравецька ґімназія СС. Василіянок,, кравецько-білизнярська школа кооп. „Труд“ у Львові, кравецькі курси в Перемишлі і Бориславі та три фахово-доповняючі школи Р. Ш., в яких вчаться здебільшого кравецькі терміначорки. Також торговельну підготовку можуть добути наші дівчата в коедукаційній купецькій ґімназії у Львові і торговельній школі в Яворові. Але деж сільсько-господарські жіночі школи і школи домашнього господарства? Невже ми, на 90 проц. селянський нарід не потребуємо на нашій території в Польщі ні одної сільсько-господарської школи для дівчат, невже наша домашня господарка так раціонально і модерно ведена, що не треба нам шкіл домашнього господарства для жіночої молоді з міст і місточок? Правда, останніми роками багато в цій ділянці робить „Сільський Господар“ своїми курсами. Алеж короткочасні речинцеві курси всеж не те, що правильна школа, з своїм будинком, господарством і інвентарем і що найважніше, з кваліфікованим учительським персоналом. Щож маємо поза тим в цій ділянці? Однорічний курс сільського господарства в Шибалині і курс домашнього господарства і куховарства кооп. „Труд“ у Львові.

Не повівся передвоєнний ще почин „Просвіти“ з школою в Угерцях Винявських і Коршові, не вирішено досі справи фундації о. Фолиса в Скнилові, призначеної мабуть на жіночу господарську школу — але це не може бути причиною до занедбання справи тепер.

Порушувано в пресі, що до створення школи домашнього господарства покликаний Дівочий Інститут в Перемишлі, який має для цього крім шкільного будинку потрібні городи та зразкову хатню і подвірну господарку. Одначе такої школи там таки не зорґанізовано.

Коли вже мова про Перемиський Інститут, то вражала його відсутність на педаґоґічній виставі.

Перша Педаґоґічна Вистава, що всебічно представляє стан українського шкільництва на східно-галицьких землях, ярко унаглядлює і цю недостачу, брак жіночих шкіл домашнього господарства.

Створення хочби одної такої зразкової школи повинно бути найближчим завданням, просто амбіцією нашого інтеліґентного жіноцтва. О. З.

Стравопис на липень

Мясний:

I.

Обід: Городинна юшка. Товканець (розбеф) по англійськи, молода барaболя, зелена салата. Крихка лакоминка з суницями.

Вечеря: Сезонова сирівка зо сметаною. Хліб, масло, чай.

II.

Обід: Юшка з шпарагової фасольки. Січеники з мозку, мізерія, сипка краківська кашка. Налисники з суницями.

Вечеря: Молода картопля в сметановій підливі з кропом. Квасне молоко.

Пісний:

I.

Обід: Юшка кропова. Калярепка начинювана рижом із грибами, картопля. Кисіль із вишень.

Вечеря: Шпарагова фасолька лушена в сметановій підливі, картопля. Суниці з цукром.

II.

Обід: Юшка з калярепи з ґрінками. Січеники з яєць, шпінат, картопля. Суниці зо сметаною.

Вечеря: Вареники з вишень із сметаною і цукром, або шпараґи в білій підливі.

Свіжа сирівка

Потрібно: 1 свіжий огірок, 1 головка салати, вязанка редьківці, приріз, 20 дкґ. сметани, сіль, цукор.

Почистити й сполокати городину, покроїти в паски, а приріз посікти. Вимішати зо сметаною і засмачити сіллю й цукром. Подавати до картоплі й мяса.

Як присмажувати терту булку

Тепер, у сезоні городини, часто подаємо її политу тертою булкою. Знаємо, що масло, коли дуже присмажується, тратить на вартості. Тому присмажуємо тепер булочку в такий спосіб:

Беремо дрібку товщу, розгріваємо, сиплемо терту булку й присмажуємо на золоту краску. Коли вже маємо полити городину, додаємо решту масла, щоб розтопилось в останній хвилині.

Крихка лакоминка з ягодами

Потрібно: 12 дека муки, 7 дека масла, 4 дека цукру-мучки, 1 сирий жовток, шклянка води, 6 дека цукру, сік із 3/4 цитрини, 3—4 листки желятини, ягоди.

Посікти муку з маслом, додати цукру розтертого, щоб не було грудок, вимішати, додати жовток і легко замісити тісто рукою. Виліпити тістом дно тортівниці, так щоб довкруги був вищий край. Спекти на золоту краску. Желятину намочити в зимній воді. Приладити ягоди, витиснути сік із цитрини, заварити воду з цукром, додати витиснену желятину, розпустити, вистудити і замішати з цитриновим соком. На спечений підклад розложити ягоди, (полуниці, суниці, виноград, черешні) і залити ґаляреткою.

Шпараґи у підливі

Потрібно: 1 кґ. шпараґів, Підлива: 3 дкг масла, 3 дкг муки, ³/₄ шкл. вивару з шпараґів, ³/₄ шкл. сметанки або сметани, 1 жовток, сік із цитрини, сіль.

Зварити шпараґи. Коли скапають із води, підлити гарячі підливою.

Підлива: Розігріти масло, всипати муки, пересмажити, але не загнічувати, відставити з вогню. Розвести зимним виваром із шпараґів і сметаною і мішаючи, заварити. Відставити, вбити сирий жовток і скоро вимішати, засмачити сіллю і соком із цитрини.

Напій для женців

Потрібно: 3 свіжі або квашені огірки, 2 літри сирватки з молодого квасного молока, кріп, сіль.

Обібрати огірки, пошаткувати, додати до сирватки, що лишилась нам від сира, додати дрібно січеного кропу, напій злегка посолити й винести в зимне місце. Перед доданням можна вимішати його з кватиркою сметани.

Цей напій освіжує дуже. При цьому є поживний, бо сирватка має в собі вітаміни і мінеральні складники. На жаль у нас ще не вміють цінити її відживних вартостей і вживають її до кормлення звірят.

З КАНАДІЙСЬКОЇ КУХНІ

Коржики.

1 горня масла або смальцю, 2 горнята цукру, 1 яйце, 3 горнята муки, 1 маленьку ложку коріння (цинамон), ¹/₈ ложечки соли, 1 ложочку поташу або соди, 1 горня несолодженого вару з яблук, 1 горня мелених горіхів.

Змішати масло з цукром, додати добре вбите яйце, відтак дати муку, коріння, сіль і соду, а відтак вар із яблук. Добре вимішати і дати горіхи.

Ці коржики не треба тачати, але по трошки ложкою кидати на масну пательню. Вони мають печися від 15 до 20 мін.

Канадійські медівнички.

1 горнятко цукру, горнятко меду, 2 ложки масла, 1 ложочку соди до печення, ложочку цинамону.

Додати стільки муки, щоб можна тісто розвалкувати. Викроювати малі медівнички, мачати в ґрисіковий цукор і пекти.

Заввага: Всі медівники та медівнички ліпші, як постоять якийсь час. Медівники найкраще перетримувати в посудині, що накривається. Коло медівника покласти розкраяне яблуко для запаху і для збереження свіжости.

Пиріжки з мармелядою.

2 горнята муки, пів фунта свіжого домашнього сира, пів фунта масла, пів ложочки соли.

Перетерти все разом. Розтачати тісто на тонко і вирізувати кусники. Накладати на них мармеляду і зліпити разом. Пекти в мірній печі.

Коржик з цитриновою склицею.

1 горня цукру, одно горнятко масла, три жовтка і одно ціле яйце. Перетерти масло з цукром, аж доки масло не збіліє. Додати до того добре вбиті жовтка і ціле яйце. Все разом терти доки масло не стане легкою та пухкою. Додати пів ложочки ванілії і стільки муки, щоб зробити вільне тісто. Розтачати. Класти тонку паляницю в бляху. Тісто мусить бути досить тонке. Пекти в мірній печі щоб зарумянилось. Коли готове, зараз поки гаряче, покраяти ножем на куснi, один цаль на два з половиною цалів. Окремо зробити цитринову склицю. Сік з одної цитрини і три чверти горнятка цукру варити. При варенні пробувати, чи готове в той спосіб: вливати трошечки того сиропу в горнятко зимної води. Коли з сиропу зробиться мягка галка в воді, то вже готове. Тою склицею мастити кусники крихкого коржика і складати докупи.

Заввага: Коржик можна спекти скорше, а люкрувати тоді, коли треба.

Морозиво

Маємо морозиво двох типів. Перше зладжене з води, цукру й сирих овочів. Друге з молока, жовтків, сметанки й якогось ароматичного додатку.

Засадниче ріжняться вони в смаку і вигляді. Смак першого морозива воднистий і грубозернистий, а другого густий, оксамитний.

Машинка. Машинка складається з трьох частин: деревяного ведра, металевої пушки із вітрачком і ручки до кручення. Ручка притримує пушку в відповідному місці. Вітрачок убиває масу на морозиво. Ведро зроблене з деревяних клепок, має в дні заглиблення на пушку. У дні повинен бути також отвір на воду, що топиться з льоду. Бо коли вода лишається в ведрі, це підвищує температуру й перешкоджає, щоб морозиво замерзло.

Як крутити морозиво? Знаємо, що морозиво неоднаково замерзає. З овочів замерзає скорше, як ванілеве. Також не є однаково, скільки ми додали цукру, тому що цукор замерзає в нижчій температурі, як вода. До замороження вживаємо льоду з сіллю або амоняком. Лід та інші додатки топляться й витягають теплоту з окруження. Амоняк вітріє й також обнижує температуру. Однак його менше вживають через неприємний запах.

Пропорція соли й льоду мусить бути точна. Замало соли не викличе упадку температури, забагато соли обнизить її заскоро, так що морозиво замерзне на брилу. На підставі досвіду беремо 1 кґ. соли на 6 кґ. льоду.

Морозиво це дуже видатна й дешева лакоминка. Правда, купно машинки це одноразовий більший видаток, але він оплатиться в більших родинах, де є діти й живі товариські взаємини. Бо на всіх літніх приняттях можна подати цю освіжливу й смашну лакоминку.

Крутити морозиво треба в пивниці. Лід у міру потреби розбивати на дрібні кусники, завиваючи його в мішок, щоб не розлітався й не холодив рук. Машинку до морозива із ведром поставити в мидницю (найкраще підложити ще під ведро кружок, щоб вода, що стікає, не всякала назад до ведра). Примістити це на висоті, що відповідна до нашого росту. Сіль положити близько в мисці й звідти черпати її сухою деревяною ложкою. Потрібна ще чиста мокра стирка до витирання накривки, коли хочемо її отворити. Інакше морозиво нам удасться, але... буде посолене.

Набивши ведро довкруги пушки льодом із сіллю, зняти накривку, уложити в пушці вітрачок, так щоб западав у заглибину. Притримуючи його обережно, наповнити пушку зимною рідиною, що має замерзнути. Замкнути пушку, заложити ручку й крутити 20 хвилин. Час від часу отвирати пушку й вимішувати морозиво, щоб воно рівномірно тужіло.

По 20 хвилинах морозиво має густоту квасної сметани. Тоді треба вийняти вітрачок із пушки, ще раз вимішати морозиво, пушку замкнути й отвір у накривці забити корком. Тоді можна ще раз наложити ручку й крутити яких десять хвилин. Вкінці обложити пушку свіжим льодом із сіллю (за ввесь час кручення треба лід доповнювати в ведрі), прикрити чистою стиркою (можна ще й мішком) і лишити їх на дві годині перед поданням. Воду з мидниці відлити.

Подавання морозива. Вийняти пушку й обтерти її добре мокрою стиркою. Зняти накривку і перевернути пушку на шкляний круглий полумисок. Тому що морозиво саме не випаде, треба обвинути пушку стиркою, замоченою в гарячій воді й витисненою. Коли морозиво висунеться з пушки, подавати його, підложивши під полумисок грубо зложену серветку.

Як ладити морозиво? Подаємо два підставні приписи, що їх можна ріжно приправляти. Обчислені на 10 осіб.

Морозиво з води, цукру й овочів.

Потрібно: 35 дкг цукру, пів л води, три чверти л суниць, 4 білка, сік із цитрини, 6 кг леду, 1 кг соли. Ціна 2.12 зл.

Розпустити цукор у теплій воді й прохолодити її. Перетерти через сито сполокані ягоди. Вимішати з зимним соковиком, додаючи в разі потреби цитринового соку. Вбити шум із білків на пів, вимішати з масою, вбиваючи хвилину, влити до пушки й закрутити.

Так само можна ладити морозиво з малин, полуниць і морель. Морозиво цитринове й помаранчеве ладимо, додаючи сік із тих овочів.

Морозиво ванілеве.

Потрібно: 7 жовтків, 2 білка, 35 дкґ цукру, $1^1/_4$ л молока, чверть л кремової сметанки, 1 дкґ білої желятини, ванілія, 6 кґ леду, 1 кґ соли. Ціна 2.71 зл.

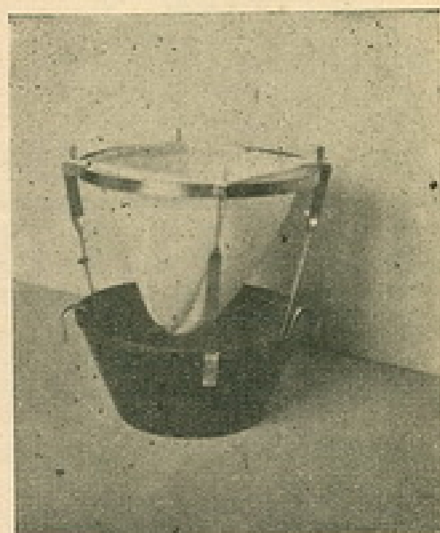
Втерти жовтка з цукром і вставити разом із мискою в відповідну посудину з гарячою водою. Жовтка заливати поволи кипячим молоком і вбивати так довго на парі, доки маса не згусне. Тоді зняти з пари й прохолодити, мішаючи. Коли вже зимне, дати желятини, розпущеної в трьох ложках окропу (може бути трохи менше, як 1 дкґ) і сиру сметанку. Оцю масу влити до пушки й закрутити.

Після цього припису можна ладити морозиво кавове, чеколядове, додаючи замість ванілії каву або чеколяду.

ДРІБНЕ, АЛЕ ПРАКТИЧНЕ...

Рис. I. — Тепер, у сезоні заварювання часто потребуємо цідила. Ладимо собі його імпровізовано, при допомозі старих шматок. Не все воно нам удається. Часом вихопиться кінчик і зміст цідила виллється на підлогу. Часом бувають інші неприємности. А тут бачимо спеціяльне приладдя, що складається з металевого обруча й чотирьох ніжок. Можна прикріпити його до кожної посудини. Мішок із мушліну можна пошити самому. Його легко вийняти кожного разу й випрати в теплій воді.

ЯК ПЕРЕХОВУВАТИ ХЛІБ В ГОСПОДАРСТВІ?

Збираючи кухонні відпадки, переконалась Німеччина, яка велика скількість хліба йде на марне. „Хліб не є кухонним відпадком", стало тепер кличем німецьких господинь. Треба його старанно переховувати!

1. Держати в сухому, холодному й провівному місці.

2. Металева чи камінна посудина на перехову хліба мусить мати доступ воздуху.

3. Посудини на перехову хліба, як кошики, камінне чи металеве начиння треба час від часу парити окропом і добре висушити.

4. Засохлі кусні, що вже до їжі не надаються, збирати. Молоти й зуживати замість тертої булки до страв.

З НАШОГО ДОСВІДУ

(Провадить Наталка Гаврих)

1. Чи в бочці, що в ній одного року квасились огірки, можна на другий рік квасити капусту? Чи треба чимсь випарювати?

Оля П.

2. Прошу подати мені припис на компот із вишень, що добре держався б зимою.

Іванка Н.

1. Бочку по огірках можна добре зужити на капусту. Треба вимити і випарити бочку, як нормально ми це робимо. Квашена капуста і огірки це ті самі ферменти, так що це нічого не шкодить.

2. Про компоти ближче буде подано в цім числі.

МАТИ В КЛОПОТІ

„Добре, що приходиш, Олюсю!" — привітала пані Марія свою товаришку. „Може ти порадиш мені, що в моїм клопоті..." „О, а який це клопіт у тебе?" — злякалася пані Оля. „Бачиш, мій синок прийде зараз зі школи і знаю, що принесе гарне свідоцтво. Хотілаб я приготовити йому нагороду пильности, та сама не знаю, що вибрати..." „О, який клопіт!" — засміялася Оля. „Щоб тільки інших не було... Та ж відомо, що на нагороду пильности найліпша книжка". „Знаю це, — сказала Марія — і книжку я вже купила, бо тої традиції не перериваю. Але я хотіла б іще щось. Щось купити, але таке тривале, щоб дитина мала память на довгий час..." „Зроби так, як я минулого року. Коли послухаєш мене, то тим дарунком, який маю на думці, не тільки зробиш дитині приємність, але й сповниш високовиховне діло — дитині на добро і собі на втіху..." „Щож це таке, Олюсю? Скажи скоріше! Що маю купити?" — „Нічого не купити, тільки піти зараз до нашого найбільшого банку, зложити першу ощадність на імя своєї дитини і принести до дому щадничу книжечку!" — „Олюсю, дай, хай тебе розцілую! Це чудова думка!" Марія відчула своїм материнським серцем, що це справді буде найкраща нагорода пильности для її дитини. І таки зараз поспішила до рідного банку.

Ю. Ш.

ПРАКТИКА ГОСПОДАРСЬКИХ АБСОЛЬВЕНТОК.

Кожний вишкіл вимагає практики. Абсольвентки господарських шкіл також такої практики потребують. А що варстатом праці є тут домашнє господарство, то там її треба відбувати.

Справа ця тепер живо цікавить провідні круги. Від коли держави зрозуміли вагу домашнього господарства для добра родини, встрявають у цю ділянку. І так у Німеччині установлено обовязковий вишкіл домашнього господарства по закінченні народньої школи. В Естонії недавно тому відкрили першу Палату Домашнього Господарства на взір ремісничих і купецьких. А в Польщі, де розбудовують щораз більше фахове шкільництво стала актуальною практика для абсольвенток господарських шкіл.

Тереном практики може бути тільки велике, зразкове господарство. Велике тому, що його звичайно провадять раціональними вже методами, а зразкове тому, щоб абсольвентка щось із тієї практики скористала. Третьою, неофіційною причиною є також фінансова спромога більшого господарства затруднити ще одну інтелігентну силу.

Недавно тому відбулась жива дискусія в часописі „Пані Дому" на тему, як повинна практикантка працювати й чого від практикодавців вимагати. Забирали в ній голос господині, що практиканток приймали і вчительки, що практиканток вишколили. Господині закидали абсольвенткам, що вони занадто багато часу витрачують на теоретичне обчислення, що не числяться з уподобаннями домашніх в їжі, що не знають добре варення і т. д. Вчительки пояснювали, що практикантка старається стравоспис уложити раціонально й може тому впроваджує більше городини замість мяса, а цього звичайно не люблять. Можливо, що вона не знає якоїсь давньої страви, але зате опановує сучасну раціональну кухню й може в тім господині дати різні вказівки. А теоретичне обчислення конечне. Вчителька подавала за примір один випадок, де практикантка обчислила, що в домі зуживають забагато товщу. І дійсно показалося пізніше, що пан дому хворів внаслідок цього, одначе причину захворіння приписував чомусь іншому.

Вагу доброго господарського вишколу вже починає розуміти польське громадянство. Розвиває в тому напрямку своє шкільництво, дбає про раціональне ведення дрібних домашніх господарств. А ми досі не маємо середньої господарської школи для дівчат!

Літня косметика

Ми знаємо, що соняшні купелі корисні для організму. Памятаємо теж, що опалюватись треба постепенно. Але не думаємо, чи воно корисно для кожної шкіри? Дійсно, як виглядають соняшні купелі з косметичного боку?

Засадничо косметика признає корисне діяння соняшного проміння на шкіру. Недаром же є в торговлі стільки пахучих олійків, що помагають її добре опалити.

Але людська шкіра може бути товста, суха, або нормальна. Кожна відміна інакше сприймає соняшне проміння. Як нам тут поступати?

При всякій шкірі не сміє перша соняшна купіль довго тривати. Також не треба тоді купатись у воді. Вода змиває трохи товщу з нашого тіла й тому соняшне проміння сильніше на нього ділає.

Найкраще зносить соняшну купіль товста шкіра. Соняшне проміння її вигладжує, позбавляє зайвого товщу та злегка присмалює. Її можна навіть натирати підчас соняшної купелі якимсь дезинфекційним засобом. Наприклад: до шклянки зимної переваренoї води додати 2 ложки гліцерини, 3 ложки саліцилевого і 1 ложку камфорового спірту. Це вимішати й натирати лице за виїмком очиним ям. Їх слід натовщувати звичним кремом, або мігдаловим олійком.

При нормальній, себто ані товстій, ані сухій шкірі, можна теж користати з соняшних купелів. Але замість дезинфекційного засобу, треба покрити лице перед тим відповідним кремомл або доброю оливою. Інакше шкіра висохне занадто.

Малих дітей треба опалювати дуже обережно. Соняшний опар може викликати в них піднесення температури.

Найгірше ділає сонце на суху шкіру. У молоденьких дівчат до 25 року життя вистачає застосувати те саме, що при нормальній шкірі. Поміж 25—30 роком треба брати ці купелі дуже обережно. А вже по тридцятці взагалі не треба насвітлювати обличчя. Інакше шкіра висушиться й дістане зморщки. Тому, що при річних купелях не завжди можна лиця сховати, добре його перед тим натовстити ляноліновим кремом.

Тепер ще кілька завваг, як поступати по соняшній купелі. Не вільно мити обличчя, коли прийдемо додому. Треба помастити його гольдкремом, оливою або жовтком утертим із оливою, а при товстій шкірі шумом із білка. Щойно по 20 хвилинах обмити лице, як звичайно.

Вакаційні небезпеки

Часто буває, що літнє дозвілля принесе нам і шкоду. Користуємось ним не вміло, або невідповідно. Такі випадки хочемо тут обговорити.

Питтяя. В літі та ще й підчас руху випиваємо більше рідини, як звичайно. Головно манить нас вода й квасне або солодке молоко. Треба памятати, що не кожна вода до пиття надається. Щодо річної, то мабуть кожний знає, що вона має в собі ріжні бактерії. Але й криничча вода на селі не зовсім чиста. Часто може мати зарazки червінки або тифу. Тому воду можна пити тільки переваренoю. Не всі її люблять, тому треба її закрашувати овочевим соком, або слабким чаєм.

Те саме і з сирим молоком. Пити його „просто від корови" можна тільки там, де є добрі гігієнічні умовини при доєнні і певність, що корова не має сухіт. Інакше треба молоко переварити. Правда, воно менш поживне, як сире, але й менше може спричинити шкоди. Це треба памятати й при наставлюванні на квасне. Краще наставляти молоко переварене й пити гуцульську „гуслянку".

На всякі прогулькі забирати з собою фляшку переваренoї води з цитриною або соком. Найчастіші шлункові захворіння в літі походять саме від заkаженої води або молока.

Вкушення. У деяких гірських околицях буває багато гадюк. Їх укушення для дорослої особи не є смертельне, але стає причиною захворінь. А для дітей такі укушення кінчаються звичайно трагічно. Про те, що треба даний член тіла міцно перевязати, мабуть усі знають. Ранку по вкушені розтяти, витиснути з неї трохи крови, і перемити розчином калієм гіперманганікум. Тому, що гадюча трійка шкідливо впливає на організм, повинен дальше лікування вести лікар.

В літі, при великих спеках, трапляються по селах встеклі пси. Таке вкушення є дуже поважною справою й тому треба зараз же защепитись проти стеклини.

Докучливим обивом є комарі, що лишають по вкушенні прикру сверблячку. В аптиках є спеціяльні середники, що її злагіднюють. Вкушення пчоли й оси не є небезпечне, але в малої дитини може бути прикре. Оглянути добре те місце й вийняти жало, коли воно лишилось. Помастити амоняком і наложити оклад із зимної води.

Вкушення мухи не лишає прикрих наслідків. Але боротьба з ними вимагає великої уваги, бо мухи по літнищах розносять на своїх лапках заразки.

Гриби. На літнищі любимо збирати гриби, часто не розріжнюємо їх докладно й буває, що деякі з них дуже подібні до їдомих.

При затроєнні грибами треба діяти скоро й енергічно. Спершу старатись їх звернути. В тій цілі подавати сірчан міди по 0.25 грамів (тільки дорослим), потім розчин таніни ложочками, або міцного чаю.

Соняшний опар. На селі це трапляється рідше, в місті частіше. Але й тут, підчас купелі, або соняшних насвітлень повстає цей запальний стан шкіри. Особливо в малих дітей, коли вони забагато перебувають на сонці, може соняшний опар викликати поважне захворіння. Його обяви: заворот голови, червоність шкіри, приспішення пульсу, піднесення температури. Опареного треба розібрати, покласти в тіні, дати щось холодного напитись.

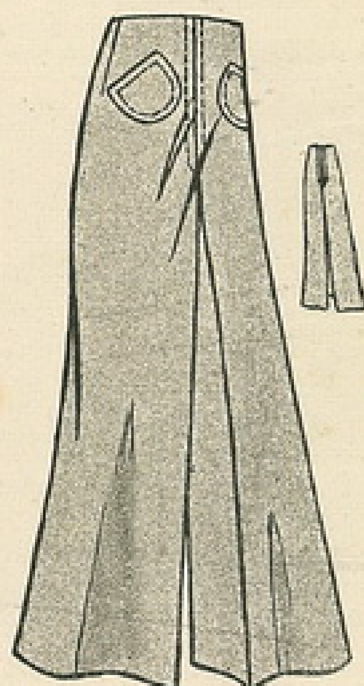
Ми вже писали про те, що опалюватись треба поволи й постепенно. Аптики продають на те спеціяльні масти, але помагає також натовстити шкіру борною васеліною. Попарене місце треба посипати цинковою мастю або цинковим пудром.

Грім. Грім може вдарити когось, що підчас бурі знаходиться в лісі чи в полі. Коли стояти під високим деревом, або держати в руках щось металевого, можна стягнути на себе удар грому. Грім може забити на місці, або лише поразити. При пораженні треба стосувати штучний віддих, нераз доволі довго, скріплювати працю серця. Скора лікарська поміч конешна.

Утоплення. Щороку подають часописи велику скількість жертв від утоплення. Причини цього ріжні. Буває, що дехто не вміє плавати, то знов не знає ріки й її підложжя, попаде в вир або захворіє підчас купелі. Хворі на серце, або вуха повинні довгих купелів вистерігатись.

Рятування топільників діється в той спосіб: спершу витрясти з нього воду, потім стосувати штучне віддихання, нераз кілька годин. Щоб позбутись води, треба часто видобути намул із уст і носа. Потім перевісити непритомного через коліно, головою вниз і стискати ритмічно грудну клітку. Тоді відійде вода з віддихових шляхів. Пізніше роздягнути з мокрого вбрання, розтирати тіло й стосувати штучний віддих.

Форми для всіх

Ч. 967. Спідниця-штани. Надається дуже добре до їзди на ровері та на прогульки. Шити можна з ріжного матеріяу вшиття. На спідницю-штани потрібно дві довжині подвійно широкого матеріялу лу, як вовна, льняне полотно.

Як кроїти спідницю?

Наперед порівняти форму з вимірами власними та поправити недокладности. Форму скорочується або продовжується все по середині, ніколи на краю.

Справлену форму розложити на подвійно зложений матеріял, припнути шпильками, щоб не сувалася. Довкруги форму обрисувати кредкою й викроювати. Зазначити всі значки, що є на формі.

Форма включає 1 цм на шви.

Як шити спідницю?

1. Зафастриґувати шви в штанах.
2. Зішити вшитки на горі спідниці.
3. Заложити й зафастриґувати на переді й заді складку.
4. Спробувати спідницю чи добре лежить.
5. Зафастриґувати на машині складки до місця, назначеного на формі.
6. Запрасувати складки.
7. Загнути долину з лівої сторони, викінчити ручно крито.
8. Викінчити розріз збоку лиштвою до застібування.
9. В місці, де є назначений розріз, можна пришити замочок до засування (американський), тепер дуже модний та практичний. Гору спідниці застебнувати на машині та пришити з лівої сторони ґурт.
10. На переді настебнувати кишені.
11. Цілу спідницю добре випрасувати, докладно запрасовуючи складку на переді й заді.

КАНАДІЙСЬКИЙ ГУМОР

Дитяча льоґіка.

— Петрусю, алеж твої руки жахливо брудні, — зганив батько сина. — Сподіюся, що ти не сядеш до обіду з такими руками.

— Так, тату, адже я інших рук не маю.

Подружня любов.

— Як, ви щойно місяць, як повінчалися і вже одно з одним не говорите?

— Еге ж, подумай собі, ми сперечалися про те, хто кого більше любить.

Нічого нового.

— Чи ти читав, що тепер винайшли таку машину, яка все пізнає, коли хтось бреше?

— Нічого надзвичайного, — з такою машиною я вже майже десять літ жонатий.

Найкращий спосіб.

— Як ти це зробив, що Ірина так швидко пробудилася зо своїх паморок?

— Я сказав оттак буцім до себе: „Цікаве, чому жінка, яка попадає в паморокі, виглядає завжди бодай на десять літ старша". **За „Укр. Голосом".**

Народній Дім у Торонто перевів показ укр. стилізованої сукні: п. Настя Харків у вихідному вбранні на зразок покуцького строю. Шовкова вишивана блюзка, темна спідничка в темну крату. Білий сукняний киптарик з коліровими нашивками.

Із показу укр. моди у Львові: п. Марта Садовська в молодечому комплеті з мальованки. Комплет складається з болерка й спіднички. Темно-синій, взір є применений впоперек. До цього гладка блюзка з темно-синього шовку. Велика торбинка з білого полотна з різьбленою ручкою. Проект М. Охримович

НАШ ТЕКСТИЛЬНИЙ ПРОМИСЛ РОСТЕ!

Недавно ще, при нагоді показу української моди у Львові, прийшлось нам досліджувати старанно всі можливости нашого волоконного промислу. Показалось, що вигляди є величезні. Маємо знаменитий сирівець у постаті льну, конопель та вовни. Пробують виробляти також власний шовк. Але труднощі починаються з перерібкою цих матеріялів на тканину. Примітивні ткацькі верстати наших сільських ткачів вже не можуть вдоволити нашої публики й тому тчуть їх чужі фабрики. Велика часть хатнього буджету пливе в кишені чужого текстильного промислу.

Чи воно так трудно оснувати свій текстильний промисл? До певної міри так. Як знаємо, чужі текстилія мають уже свою традицію, свої тайни, а головне поважний капітал до розпорядимости. Мають також добрих фахівців, що вишколюються в першорядних варстатах. Отже здавалось би трудно всі ці перешкоди побороти.

Та в пошукуванні власних матеріялів натрапили ми вже на перші спроби. На показі моди виступали прегарні вовняні матеріяли спілки „Гуцульське Мистецтво" в Косові. Ткані з гуцульської або австралійської вовни, мали відповідну грубість, ширину й велику скалю красок.

Зацікавили також матеріяли кооп. **„Комета"** у Львові. Це були льняні батисти в ніжних пастелевих красках, оригінальні льняні матеріяли в широку крату і тонкі прозірчасті маркізети.

Прегарні були також сирі шовки з ткальні кооп. **„Шовк"** у Самборі.

Ці перші спроби були настільки успішні, що обіцювали опанувати текстильний ринок. Видно, що текстильне виробництво не так недосяжне. І справді! Вже незабаром, бо дня 5. червня відбулось відкриття нової української фабрики в **Перемишлі п. н. „Ґекстиль"**.

Посвячення фабрики, що міститься при вул. Лукасінського 8, відбулось при участи місцевого громадянства. Посвячення доконав о. д-р Орський, що побажав тій новій нашій станиці у Перемишлі повного успіху. Пізніше говорила про значіння текстильної вирібні відпоручниця кооп. „Укр. Нар. Мистецтво" дир. Ірина Павликовська. Хоч від кооперативної установи, витає незвичайно щиро цю станицю приватної ініціятиви. Уважає, що текстильний промисл у нас ще такий слабкий, що в кожній місцевості і всякими заходами треба старатись його розбудувати. Саме працюючи в кооп. „Укр. Нар. Мистецтво" пізнала, як дуже потрібно нам наших власних текстилій. Обіцює від своєї установи всю піддержку й допомогу.

Іменем спілки відповідав інж. Іван Лучишин. Розказавши про трудноші заснування, подякував присутнім за зацікавлення на численну участь.

Треба радіти, що труднощі цієї нової ділянки нашого промислу не відстрашують підприємчивих одиниць. А що промисл наш не скупчується ввесь у Львові, а вибирає собі місцем осідку інші міста, це теж явище відрадне. Бо в ньому беруть участь ширші круги нашого громадянства й привчаються до підприємчивости. Пригадати хочби фабрику паперців „Калину" в Тернополі або трикотарську вирібню „Трикот" у Станиславові. Ростемо!

МОДНІ НОВИНКИ

Дуже люблені великі квіти з пер. Красять їх колірово й укладають на капелюхах вінком, або пучками. На голові виглядають, як фантастичні, колірові птахи.

*

Короткі болерка й пелерини мусять доповняти кожну літню сукню. Болерка мають часто стоячі коміри й великі буфясті рукави.

*

Дуже модна вовняна пепіта. Бачимо плащі чорно-білі й гранатово-білі. До цього суконки гладкі, прибрані пепітою. Прегарно виглядає пепітовий жакет до гладкої спіднички. Також гумові плащі виконують тепер із пепітовим узором.

*

Дуже милою новинкою будуть літні комплети, а саме широка дзвонова спідничка „імпріме", а до цього легка блюзка в одній красці. Блюзку добираємо до взору імпріме. Ця форма літнього вбрання дуже пригодиться при перерібках. Хто вже має знищену суконку „імпріме" може її в такий спосіб відсвіжити.

*

На плащі й жакети накладають тепер широкі фантастичні коміри. Їх можна легко зміняти.

*

Дуже модною прикрасою при вовняних сукнях є тороки й кутаси. Прибираємо ними рукави, пасок і виріз шиї. Можуть бути в тих самих красках, що й сукня, або зовсім відмінні.

*

Прегарні комбінації бачимо тепер на пляжах. Спідницю можна вбирати, як пелерину і навпаки, спідницю можна відпинати й лишатись у блюзці й штанятах, блюзку можна скинути і ходити в купелевому костюмі й спідниці.

*

Дуже модні блюзки з білої орґанди. В літі до костюмів це дуже практично. Прикрашується їх дрібними закладками або стібами.

*

Дуже модні взори матеріялів у смужки. Укладають їх поздовж і впоперек, так що сам модель творить цікавий взір. Найкраще виходить у матеріялі жерсей і штучнім шовку.

п. Рена Яросевич у стилізованому комплеті на зразок бойківського вбрання. Біла блюзка, прикрашена бойківською вишивкою й морщенням. Біла полотняна спідниця. До цього довгий жакет із темної мальованки-галузані. Проект М. Мартиник.

РОМАНТИКА

Приклонниці романтичних строїв видумали цю сукню з ясно-синього матеріялу, що її прикрасою є мереживо. Кажуть, що таке вбрання придає деяким паням романтичного чару. Можливо...

МИСТЕЦЬКИЙ ПОРАДНИК

Просимо подати нам чи можна вживати до полтавського народнього строю тканих фартушків, що їх виробляють у Галичині. Їх дуже багато привозять до Канади і тому їх тут носять.

Канадійка

Припускаємо, що йде про вовняні фартушки, що їх виробляють у Косові. Такі зовсім не годяться до полтавського наднього вбрання. До цього є попередниці шовкові у красці, відповідній до строю. Можуть бути легко вишивані.

Ткані фартушки можна вбирати до деяких галицьких строїв, як напр. подільського, але тоді, коли мають спокійні, темні краски. Так само не сміють мати тороків з долини, що є нашому народньому вбранню цілком чужі.

А вже шовкові фартушки з тканим узором цілковито невідповідні. Їх можна вживати як сервет, або макат, але ніколи до народнього вбрання.

Також цілковито нестилеві є білі фартушки, що вишивані кількома рядами. А нажаль їх так багато ще вбирають!

СТИЛЬ І ҐРАЦІЯ

Справді гарне вечірне вбрання з блакитної крепи з рясованою ріпшкою. Модель нагороджений місяць тому на показі в Парижі.

МРІЯ, А НЕ КАПЕЛЮШОК

Літні оказн капелюшків, це кошички квітів, вазоники, а в Парижі носять замість капелюхів... птахи. Цікаво мабуть убрати на голову пантарку або качку!

ВІДЖИЛА ГРЕЦІЯ...

Принайменше на балевій салі. Бо тут всі сукні спливають вільними туніками або драпуються легкими завоями.

ВСЕ НАВИВОРІТЬ

Трохи сувора ця пепітова сукня з темною камізелькою. Має в собі щось урядового... Але на щастя оживляє її білий пушистий жабот і... діловитість зникає.

ЧОРНИЙ ШОВК

В чорному шовку молоде личко виглядає особливо принадно. Ось елегантна візитова сукня з крепсатену й до цього відповідний капелюшок.

ЗАТОЧЕНКИ! ЛИСТУЙМОСЯ!

Показується, що нова наша рубрика має успіх. Листування йде живо, оголошення приходять. Долучуємо сьогодні оголошення лекції. Вважаємо, що ця рубрика повинна служити всякому зближенні краю й заточенців.

Молода українка, що добре вміє по німецьки, може провести два місяці, липень і серпень у купелевій місцевості Висовій на Лемківщині. За німецьку конверзацію з двома дітьми (дівчинка 13 літ і хлопчик 8 літ) дістане помешкання, харч і десять мінеральних купелів. Зголошення на адресу: ЕВГЕНІЯ ДУДОВА, п. ВИСОВА коло Горлиць.

1. Молодий інженер, на посаді, бажає листуватись у поважному замірі з освіченою жінкою 25—30-літньою з інтелігентної родини. Листи слати: Львів, Головна Почта, Poste Restante, Legitymacja № 183.

2. Немолодий (43 рока) і в житті розчарований хотів би дорогою переписки пізнати щиру й інтелігентну українку, найрадше вчительку. 30—35 літ. Приємна зовнішність побажана. Листи слати для „Доктора фільозофії".

НЕХАЙ СОБІ ЛЛЄТЬСЯ

Сховати гарний костюм під дощовик — тепер немодно й непрактично. Далеко краще вжити непромокального плаща з цельофану. Та ще й дуже вигідного, бо в суху погоду можна його зложити й носити в... торбинці.

ШАЛИК

Лучником між капелюхом і сукнею буде тепер шалик з того самого матеріялу, що прикраса капелюха.

ЩЕ ТРОХИ ВИШИВКИ.

Ч. 1. Болерковий комплет із білого полотна, прикрашений долішнім узором із окладинки (табл. ч. IV.)). Краску можна підібрати відповідно.

Ч. 2. Дзвонова сукня з білої панами. Прикрашена дуже вміло фартушковим взором із окладинки. Спід сукні в красці вишивки.

Ч. 3. Легко вишивана сукня з колірового шовку до прання. Вишивка взята також із фартушкового взору на окладинці. Краска вишивки така сама, як суконки, лише темніша.

На пляжу й сонце

Ч. 1. Цього року особливо улюблена мальованка.Носитимуть її на пляжі й до городу. Ось зручна городова суконка з глибоким вирізом на плечах. Можна носити її також на пляжі.

Ч. 2. Пляжовий стрій із мальованки й жерсей. Спідничку можна носити як пелерину (гл. рис. внизу). Завивана блюзка в відповідній красці.

Ч. 3. Літня суконочка стилізована на бойківський лад. Чорний станик і мальованка з чорним узором. Червона вишивка з окладинки.

Біографічна повість

Біографічний роман у нас ще мало відомий. Боїмося вглянути в приватне життя великих людей, в їх почування й тайни. Так неначе б вони стратили через те свою велич.

А біографічні повісти показують щось противне. Правда, велика людина сходить із свого педесталу. Вона вже не така величня й недосяжна. Зате стається ближча, більш зрозуміла. Порухи її душі, що їх давніше треба було відгадувати в творах, тепер відкриваються нам у листах і вчинках. Ми є віч-на-віч із ґенієм. Він не пригнічує нас своєю величчю, але й не тратить на вартости завдяки дрібним людським прикметам.

А як воно є з людьми нашої бувальщини? Здається вони повинні цікавити нас подвійно. Бо їх життя-буття тісно звязане з Відродженням нашої країни. Кожне їх слово будило до життя, кожна думка розворушувала. Чому саме вони? питаємо себе. Як це сталося, що вони саме почули гомін крови свого поневоленого народу?

Та біографічних повістей у нас майже немає. Одну з тих небагатьох починаємо друкувати. Автор її — Віктор Петров, один із перших, що зважились на новий жанр. Окрім історії кохання Костомарова написав ще одну спробу біографії П. Куліша. Книжки його вийшли в рр. 1928—1930 у Києві. Від довшого часу вже немає вістки про нього, ані про його літературну працю.

„Аліна й Костомаров" це історія кохання Миколи Костомарова з Аліною Крагельською. Кохання це перетривало все життя й тому пізнаємо нашого історика в молодості й старості.

Віктор Петров

АЛІНА й КОСТОМАРОВ

I

Цей незвичайний роман почався досить звичайно, навіть банально. Він і вона — учитель і учениця... В і н — Микола Іванович Костомаров, учитель Київського зразкового для шляхетних дівчат пансіону м-ме Де-Мальян; в о н а — Аліна Крагельська, учениця випускної кляси, перша учениця з першої лави, гарненька й здібна дівчинка, насмішкуватий підліток з безтурботним жвавим сміхом та веселими чорними очима.

Що є банальніше подібного роману вчителя з ученицею, в якому педантність і наївність, поєднані одна з одною, назавжди до самої смерти збережуть память про дбайливо загострене гусяче перо, гарусом вишиту закладку для підручника, зшиток у коліровому папері й крейду з рожевим бантиком, простодушні натяки на закоханість, підказані першими проявами ще неусвідомленого почуття?

Чудесно в небагатьох рисах портретно й чітко з іронічною ніжністю описує Аліна Крагельська той день, коли в серпні р. 1845 прийшов до їх кляси в „Зразковому пансіоні" м-ме Де-Мальян н о в и й у ч и т е л ь, трохи згодом мета її першого кохання, любовних дівочих снів.

Це була молода людина (Костомарову було тоді 28 років), з дуже свіжим обличчям, середня на зріст, міцна, так би мовити, кремезна, в віц-мундирі (звичайна тоді одежа вчителів), в дуже широких рукавичках і в таких чоботях, що вони викликали сміх своїм розміром.

Замість уклонитись, Костомаров якось ніяково пригнувся, підвівся, склав по-дитячому руки й хитнув головою, ніби бажаючи звільнитись від густих пасом волосся, що їх насунув на чоло й очі недбайливо одягнений капелюх. На волоссі навколо голови залишилася втиснена від капелюха смуга, ніби з голови тільки що знято обруча.

У Костомарова були короткозорі очі, рябувате від віспи обличчя і розгублена ніяковість у поводженні з людьми, властива кожному, що звик до самоти й замкненого кабінетного життя. Короткозорість не робила його вродливішим; до того ж вона була така велика, що це відчувалося й у його жестах і в його міміці. Він псував свою зовнішність вигадливим, хоч, може, і ненавмисним способом одягатись і невмінням дати лад своєму розкішному попільному волоссю.

Спазматична гримаса на обличчі та гротесковість убрання і манір, — таке було загальне враження від Костомарова, його чудернацтв, чудних вчинків і всіх його дивовижних рухів.

Скільки сміялись учениці в пансіоні м-ме Де-Мальян з приводу надзвичайних приналежностей костюму нового вчителя — цих м і ш к і в замість рукавичок, якихось густих батистових фалбор, замість манжет (нарукавників). Скільки кривлянь і передражнювань з приводу його кліпання очима та частого скидування головою.

— Я, — каже Аліна, — не могла втриматись від сміху, коли бачила, як новий учитель закидає голову, раз-у-раз посміхається і ніяк не може звільнитись від обридливого волосся.

Учениці пансіону, нерідко після лекції, збирались гуртком і обмірковували, звідкіля і де взялися чудернацькі маніри їхнього нового учителя. Згадуючи його гримаси й „чуфізи", вони нестримано сміялись.

— Смішний — це основне враження від Костомарова.

— Чуперадло морське! Потвора!

Ці прозвиська твердо установились за Костомаровим у пансіоні м-ме Де-Мальян.

Його приймали за „блажененького" чи юродивого. На нього показували пальцями. Побачивши його, спинялись.

Він з своїм довгим розмаяним волоссям, неуважним, чудним, ніби невидющим поглядом з-під окулярів, з своєю то надто хапливою, то повільною ходою мимоволі викликав посмішку. Він ходив зігнувшись. Власне не ходив, а бігав і його, зігнута під гострим кутом, постать здавалась особливо недоладною.

Це трапилося якось уже згодом у Саратові. Микола Іванович повертався з купання і, як звичайно, поспішався; не йшов, а біг. По дорозі перестрів його купчик. Помітивши історика, він не утримався, щоб здивовано не показати навздогін пальцем.

— Диви! Диви! Що воно таке біжить? Пан, не пан! Купець, не купець! В золотих окулярах, голене, зігнулось, біжить. Нема в ньому нічого доброго. Сам себе оконфузив.

Розпатланий, мішкуватий, незграбний, в надто великих чоботях, зігнутий і розгублений він викликав подив, посмішку, і не то призирство, не то жалість.

Його нервові загострені жести: невмілий уклін, спосіб поправляти

окуляри, висовувати вперед підборіддя і часто відкидати голову, ще виразніш відтіняли своєрідну незвичайність його поводження, що примушували чекати від нього того чи того раптового й несподіваного чудернацтва. Його незграбність доповнювала його ніяковість.

У пансіоні м-ме Де-Мальян Костомаров викладав історію. Двічі на тиждень після другої години він приходив до пансіону давати лекції. Даючи лекції, Микола Іванович ніколи не сідав у клясі до катедри, а звичайно стояв. Він стояв або коло столика, або коло великої чорної таблиці, де він, щоб полегшити ученицям записувати хронологічні дати, крейдою викреслював криві, нерозбірливі кривульки цифр. Бали*), що їх він ставив у клясовому журналі, були такі ж недоладні й непевні, як і він сам: чорнильні карлики й гіганти кривлялися і чорніли на розграфлених сторінках шкільного щоденника. Важко собі уявити, які смішні карлючки писав наш історик: то мікроскопічна цифра стояла вгорі чи в одному з куточків клітинки-квадратика, то, навпаки, величезна цифра займала її всю.

Зрозуміло, що тільки він вийшов з кляси після першої же лекції, як учениці почали передражнювати його маніри й подригування обличчя та брів.

— Я, — каже про себе Аліна, — була перша майстерка на такі витівки.

Ідучи за Миколою Івановичем до кляси, в парі з сестрою, Аліна встигала кривлятись, стискати кулаки, висовувати вперед підборіддя, одне слово відтворювати всі чудні жести й рухи Миколи Івановича, користуючись з того, що він ніколи не обертався.

За старих літ він любив на дозвіллі слухати Алінині спогади про ті часи й завжди просив віддати його тодішню ходу та гримаси. Коли Аліна задовольняла його бажання, він сміявся до сліз, до гикавки.

Отже минуло два-три місяці, як Микола Іванович почав викладати в пансіоні м-ме Де-Мальян. Одного разу, спитавши Аліну й поставивши пять, він переглянув її бали з інших предметів. Його зацікавила ця здібна чорнява дівчинка.

Він подивився в журнал, подивився на неї й сказав:

— Ви чудесно вчитесь!

— Я ніколи не вчусь! — була Алінина відповідь.

Учениці стримано розсміялись. Клясна дама м-ме **Dutremblay** похитала головою, а Микола Іванович допитливо подивився на цю задиркувату жваву ученицю. Він підійшов до її місця і пресеріозно запитав:

— А що ж ви робите тут, коли не вчитесь?

— Учусь, але не чудово, а злегка, доки є учитель у клясі, а тоді граю на роялі, вишиваю, бігаю, пустую.

За цим словом вона вмить заклiпала очима й склала руки „в кулачки", як усе це звичайно робив Микола Іванович. Та він нічого не помітив, ще раз посміхнувся, злегка вклонився і вийшов з кляси.

Тому що клясна дама, м-ме **Dutremblay**, сливе нічого не розуміла по-російськи й тільки бачила, що вчитель сам підійшов до учениці й запропонував їй якесь питання, на яке та відповіла з належною для учениці серіозністю, то вона й не зробила їй жадного зауваження. До того ж Микола Іванович заступав своєю постатю від світла обличчя Аліни, і клясна дама не могла помітити Алініних передражнювань та її жартівливих гримас.

Усю цю сцену переведено бездоганно з глибоким почуттям доброго гумору й не злої, кінець кінцем, іронії. Удавана серіозність відповідей лише виразніш підкреслювала жартівливість гримас. Аліна тонко розуміла техніку комічного й **mise-en-scène** пародійного жарту.

С х в и л ь о в а н е к л і п а н н я о ч и м а й р у к и п о д и т я ч о м у с к л а д е н і „в к у л а ч к и"... Тут перші прояви ніжности, перші паростки почуття. В незлому гуморі є завжди крапля ніжности й перший вияв зворушливої симпатії.

Кривляння поволі перетворюється в любов, гримаса переходить в замилування, з гротески починається закоханість.

II

Одеса влітку — голе, розпечене, порожнє, без дерев і садків місто з блідо-сірого жовтуватого вапняку, де курява, що її приносить вітер із спалених бесарабських степів та здіймає з незабрукованих піскуватих вулиць, тонким шаром висить у повітрі, а липнева нестерпна спека примушує сидіти вдень в кімнаті з причиненими жалюзі.

Одесі бракує зела й доброго пляжу, але в 40-х роках минулого століття осіб, що потрібували морського кліматичного лікування, лікарі посилали переважно до Одеси.. За тих часів Одеса користувалася правами порто-франко, і закордонний крам можна було придбати там по надзвичайно дешевих цінах. Отже зїзд особливо дам і дівчат на купальний сезон завжди був дуже великий, бо жінок Одеса приваблювала не так своїм морським купанням, як можливостями розважитись, послухати в опері італійських співців і придбати собі прикрас. Купальний сезон в Одесі був, власне, сезоном купівлі та міряння модних туалет. До Одеси їхали купатись і шити вбрання. Через це тамтешні модистки були зовсім неприступні; навіть найпростіші з них були завалені працею і брали за роботу, що хтіли, знаючи, що мало хто наважиться везти в своїх валізах шматок купленого в Одесі краму абож мережів. На митниці оглядали валізи й нічого незшитого в середину країни без великого мита вивезти не можна було.

Їхали до Одеси з власними модистками, з лакеями, з штатом прислуг, улаштовувалися не в готелях, а наймали собі окремі помешкання на декілька кімнат, вибираючи нижні поверхи в камяних будинках з жалюзі на вікнах, щоб хоч трохи захиститися від одеської літньої спеки.

За порадою лікарів поїхала на літо до Одеси й пані Крагельська з обома своїми дочками, взявши з собою модистку шити вбрання дівчатам і лакея, щоб дивився в дорозі за екіпажем, розплачувався на станціях за поштових і слугував на кватирі в чужому місті.

Залізниці тоді ще не було й з Києва до Одеси з зупинками, чеканням коней на станціях доводилось їхати не менше тижня.

В Одесі Крагельські найняли окреме приміщення з 4-х кімнат в нижньому поверсі камяного будинку, для Аліни взяли в зажиток гарний рояль.

Отже Одеса! Море, сонце, театр, італійська опера, крамниці з закордонним крамом, південні рідкі овочі, персики, виноград, айва, свіжа морська риба, порт, переповнений чужоземними кораблями, галасливий інтернаціональний натовп, крикливі греки, мляві засмалені турки з антолійських берегів, рухливі італійці, поважні і стримані англійські негоціянти й матроси, Схід і Европа одночасно, — усе було цікаве й нове для моладеньких дівчаток, що тільки закінчили пансіон і вперше виїздили в далеку і привабливу мандрівку.

У день гра на роялі, вранці й увечорі купання в морі, пізніше ложа в італійській опері.

*) Бали — ноти.

Розчинене вікно прикрито жалюзі від пекучих сонячних променів, і в затемненій кімнаті відчувається присмеречний холодок. У вікні миготять тіні перехожих і відбиваються на нотах. Трапляється, що дехто спиняється і слухає Алінину музику. Сам славетній Черні, проходячи повз будинок, де мешкають Крагельські, дарма що на вулиці спека і йому треба поспішати на чергову лекцію, іноді затримується на кілька хвилин коло вікна, звідки чути музику, щоб краще розібратися в окремих нюансах тонкої гри.

Черні в захопленні від тієї терплячої упертости, з якою музикантка перемагає труднощі екзерсисів та етюдів. Зацікавившись, він сам починає розпитувати про дівчину з такими видатними музичними здібностями. Він відмовив багатьом іншим, але охоче згодився давати лекції Аліні.

Увечорі Крагельські всією родиною йшли до театру слухати італійську оперу й на Аліну справляло глибоке враження вокальне виконання величезних пес, оркестра, співці.

Тут, у театрі підчас вистави Пічінівської опери „Сапфо" Костомаров, що теж приїхав того літа купатися до Одеси, випадково зустрівся з своїми недавніми ученицями.

Звичайно припускають, що в житті кожної людини відограє видатну ролю випадок. Усе на світі, мовляв, підвладне, непрозорій волі фатальних збігів випадкових обставин: помаранчова лушпинка, що на ній посковзнулась нога. Та ледве чи це так!...

Зустріч на Пічінівській опері Костомарова з Аліною була випадкова і, як кожен випадок, могла кінчитися нічим. Отже, зустрілись, привітались, зраділи в першу мить, тоді через хвилину побачили, що в них немає нічого спільного, що минуле минуло, відчули нудьгу, сказали декілька порожніх заяложених слів, відповіли на декілька запитань про пансіон, учителів, товаришок і розійшлися назавжди.

Випадок є ніщо, коли ним нехтувати. Він набуває ваги тільки тоді, коли його не уникати, коли його цінити, коли надати йому особливого значіння і зробити спробу культивувати його. Від людини залежить відкинути випадок чи прийняти його, уникнути його чи піти назустріч випадкові і стрінути його з радісною посмішкою і простягненою рукою.

В театрі розігралася чудесна, мила сценка, втішна і принадна: заглиблений у себе Костомаров, що сидить у своєму кріслі в партері, не звертаючи жадної ні на кого уваги; дві дівчинки, веселі, рухливі, жваві; пані Крагельська-Мазурова чепурно одягнена, з чорними, як і в дочки блискучими очима, коректна, витримана й бонтонна дама, що найбільше боїться порушити етикет.

Крагельські сиділи, як і завжди, в улюбленій ложі нижнього ярусу*), попереду чорнява Аліна з сестрою, а за ними їхня мати.

Грали увертюру. Дівчинки крутилися на своїх стільцях, роздивляли публику в партері та в сусідніх ложах, обмінювалися враженнями, пустували, сміялись, розмовляли, іноді аж надто голосно. Їм було цікаво й весело, як може бути весело тільки в 16 років на виставі в театрі, де публика, музика, світло, нові вбрання створюють атмосферу якоїсь урочистости, і легке хвилювання огортає все навколо почуттям ясної і прозорої спянілости. Пані Крагельській нераз доводилося казати дівчатам, щоб вони сиділи спокійно й розмовляли тихше, абож і зовсім замовкли.

Та раптом сестри помітили в одному з крісел партера знайому зігнуту постать, знайомі жести, знайоме обличчя, тонкий ніс, русяве розмаяне волосся, золоті окуляри. Костомаров сидів заглиблений у себе і часом, сам не помічаючи того, робив „чуфізи", чудні маніпуляції руками коло носу, — властива йому ще з дитячих років звичка.

Дівчата почали привітно хитати головою, сподіваючись у цей спосіб привернути до себе увагу Костомарова. Звернути увагу короткозорої, заглибленої в себе, байдужої до всього людини, що навіть не подивиться на сусіда, що сидить поруч з ним? Це було безнадійно.

Що з того, що музика грає увертюру й у театрі тиша? Що з того, що вони порушують усі правила доброго поводження? Які можуть бути правила для 16-літніх дівчат?

І через увесь театр лунає:

— Monsieur Костомаров, і ви тут?

Пані Крагельська здивована й обурена! Вона обурена, бо сьогоднішнє поводження Аліни та її сестри межує з непристойністю. Не вистачало б, щоб із сусідніх лож на них зашикали. До того ж вони перегукуються з якоюсь невідомою особою.

— Тихше! Прошу вас, сидіть пристойно! Кого це ви викликаєте з партеру?

У дівчат радісно сяють обличчя: така несподівана зустріч!... Вони обертаються до матері:

— Мамусю мила! Це наш учитель!

Незадоволення пані Крагельської зростає. Коли б ще хтось інший, а то пансіонний учитель! Шкільний учитель не може бути зарахований до знайомств, якими можна радіти й захоплюватися.

Мати спиняє дочок, їхній запал і навчає:

— Бог із ним, з вашим учителем. Ви тут не в пансіоні, а в опері, в світі.

Та це протиставлення „світу" і „пансіону" не впливає на молодих дівчат, вони не заспокоюються, і їхнього піднесеного настрою не можуть спинити жадні нотації з боку матері. Вони не тямляться від радощів, коли до їхньої ложі входить Костомаров.

Він називає себе пані Крагельській і тоді звертається до своїх учениць:

— Яким побитом ви тут?

— Певне таким, як і ви! — відповіла Аліна. — Ми приїхали сюди з Києва спочивати й купатись у морі.

Микола Іванович аж ніяк не сподівався зустрінутись із ними в Одесі. Він певен був, що вони поїхали до Курської губернії. Принаймні такі інформації він одержав від свого приятеля, що після випускного акту, не дочекавшись кінця, стомлений духотою в залі, пішов з ним блукати на Аскольдову могилу. Розмовляючи про акт і про враження від нього, вони почали говорити про Аліну, що грала під супровід оркестри варіяції Герца на марш з „Отело". На запитання Миколи Івановича про місце постійного мешкання дівчат Крагельських, приятель відповів, що мати Крагельських замужем вдруге за Мазуровим і, що дівчат відвозять у Курську губернію.

— То приємніше, — сказав Микола Іванович, — пересвідчитися з сьогоднішньої зустрічі, що мій приятель помилився.

Він висловив сподіванку продовжити знайомство в Києві після повороту Крагельських у рідні місця.

На це почув сухе і стримане запрошення з боку матері й дуже живе й жваве з боку дівчат.

(Далі буде)

---

*) ярусу — ряду

ЗМІНА АДРЕС:

Редакція й Адміністрація
Львів, вул. Косцюшки ч. 5.

Крамниця „У. Н. М."
Львів, вул. Сикстуська ч. 20.

ЛИСТУВАННЯ

Савеля Стечишин, Саскатун. Листа одержали і щиро дякуємо. Решту взорів відішлемо незабаром і долучимо до них зразки мальованки. Ляльки можуть бути виконані на вересень. Просимо присилати нам видання Союзу Українок Канади про „помідорові страви" та „сендвичі". Щодо жіночих сторінок із „Укр. Голосу" самі бачите, як ми їх використали. Просимо присилати їх дальше. Пишемо окремо.

Анна Білоус-Левицька, Монтреал. Ваш допис помістили. Просимо посилати звідомлення й надалі.

Марія Бойко, Дітройт. Останній Ваш нарис уже видрукований. Просимо нас не забувати.

Ганна Романчич, Вінніпеґ. Щиро дякуємо за прегарні світлини. Наспіли саме в час. Передплата в грудні м. р. прийшла, ми записали її зразу на Ваш рахунок, а тепер переписали на передплату п. Юлії Бачинської. Нещодавно вислали Її поручено річник за 1937. Пишемо окремо.

Ольга Ляшецька, Самбір. Статтю мусіли ми, через канадійське число, пересунути. Появиться в серпневому числі.

Іванна Блажкевич, Денисів. Чекаємо на вістку.

Марія Близняк, Ню-Йорк. Передплату одержали, заплачено до кінця жовтня 1938 р. Журнал висилаємо Вам без перерви. Спомини Людмилі Бурачинської друкуємо в „Н. Х." від 1. січня 1938 р. Котрих чисел Ви не отримали?

Анна Балешта, Канада. Передплату ми одержали, заплачено до кінця листопаду 1938 р. Журнал висилаємо від 1. червня ц. р.

Укр. Жін. Т-во ім. О. Кобилянської, Красне, Вісгарт. Передплату ми одержали. Дякуємо. Заплачено до кінця ц. р.

Укр. Жін. Т-во ім. О. Кобилянської, Норквей. Передплату ми одержали. Журнал висилаємо від 1. червня 1938 р. Передплата заплачена до кінця травня 1939 р.

Укр. Жін. Т-во ім. О. Кобилянської, Мічем. Передплату ми одержали, заплачено до кінця червня 1938 р. Бажані числа „Н. Х." висилаємо.

Марія Білан, Рівне. Передплата заплачена до кінця липня 1938 р.

З КЛЮБОВОГО ЖИТТЯ

Думка про вакації тривожить тепер усіх. Тому й запросив клюб „Нової Хати" й „Труду" **п. д-р Софію Парфанович** на гутірку про **наші вакації.**

Зміст реферату у скороченні подали ми в попередньому числі. Тут спинимось над дискусією, що виявила дуже цікаві моменти.

П. доктор подала, що в вакаційному відпочинку дуже важну ролю зміна окруження. Можна собі відповідно уладити літнище дома, але воно не освіжить нас так, як відпочинок в іншій місцевості. Це завважили лікарі при лікуванні недуг і психольоґи при поступованні з нервовими людьми.

Щодо вакаційного заняття, то його також добре зміняти. Наприклад, хто має бюро, повинен у літі мандрувати, хто живе на селі, повинен у літі виїхати до гамірного літнища. На запит, чи громадські діячі повинні в літі також займатись громадською працею, були ріжні відповіді. Вкінці всі погодились, що й на вакаціях можна займатись громадською працею, але інакшою, як звичайно.

Жива була також виміна думок щодо речинця закриття клюбу. Впала пропозиція, щоб клюб цього року не закривати з огляду на американських гостей та заточенців, що саме літом спиняються у Львові. Були також побажання влаштовувати заходами клюбу прогульки й короткі мандрівки.

Чергового понеділка розказувала п. **Марія Прокопович** про **Евхаристичний Конгрес у Будапешті,** що в ньому взяла участь із нашим паломництвом.

Наше паломництво в числі 60 осіб вирушило через Лавочне й Закарпаття на Мадярщину. З нагоди Конгресу Мадярщина прибралась святочно. Референтка завважила великий порядок при розміщенні приїзжих гостей та в улаштованні імпрез. Взагалі Мадярщина робить враження добре загосподарованої й упорядкованої країни. Страшенне розвинене в них патріотичне почуття. На кожному кроці можна бачити його прояви. Наприклад, в одному публичному городі в Будапешті засаджена з ростин мапа Мадярщини, і то зеленими ростинами теперішня її форма, а червоними окраїни, що припали іншим державам.

Референтка й її товаришки, молоді дівчата, мали стилеве народнє вбрання із збірки с. Северини ЧСВВ. Тому їхні строї викликували загальне захоплення, а свіжі молоді личка робили своє. Правда, розмовитись не могли з публикою, але на щастя мали провідника-українця, що говорив по мадярськи. То ж інформували всіх, як могли.

Присутні цікавились тим, чи наші духовники брали участь у нарадах Конгресу та промовляли на пленумі. На жаль промова Кнр Івана натрапила на перешкоди з боку польської делеґації й тому ніхто не промовляв. Внаслідок того наше паломництво відмовилось від участи в поході і приглядалось йому тільки збоку.

Шкода, що не було більше учасників цього паломництва в клюбі, а то могли б може пояснити ширше причину цієї нашої невдачі.

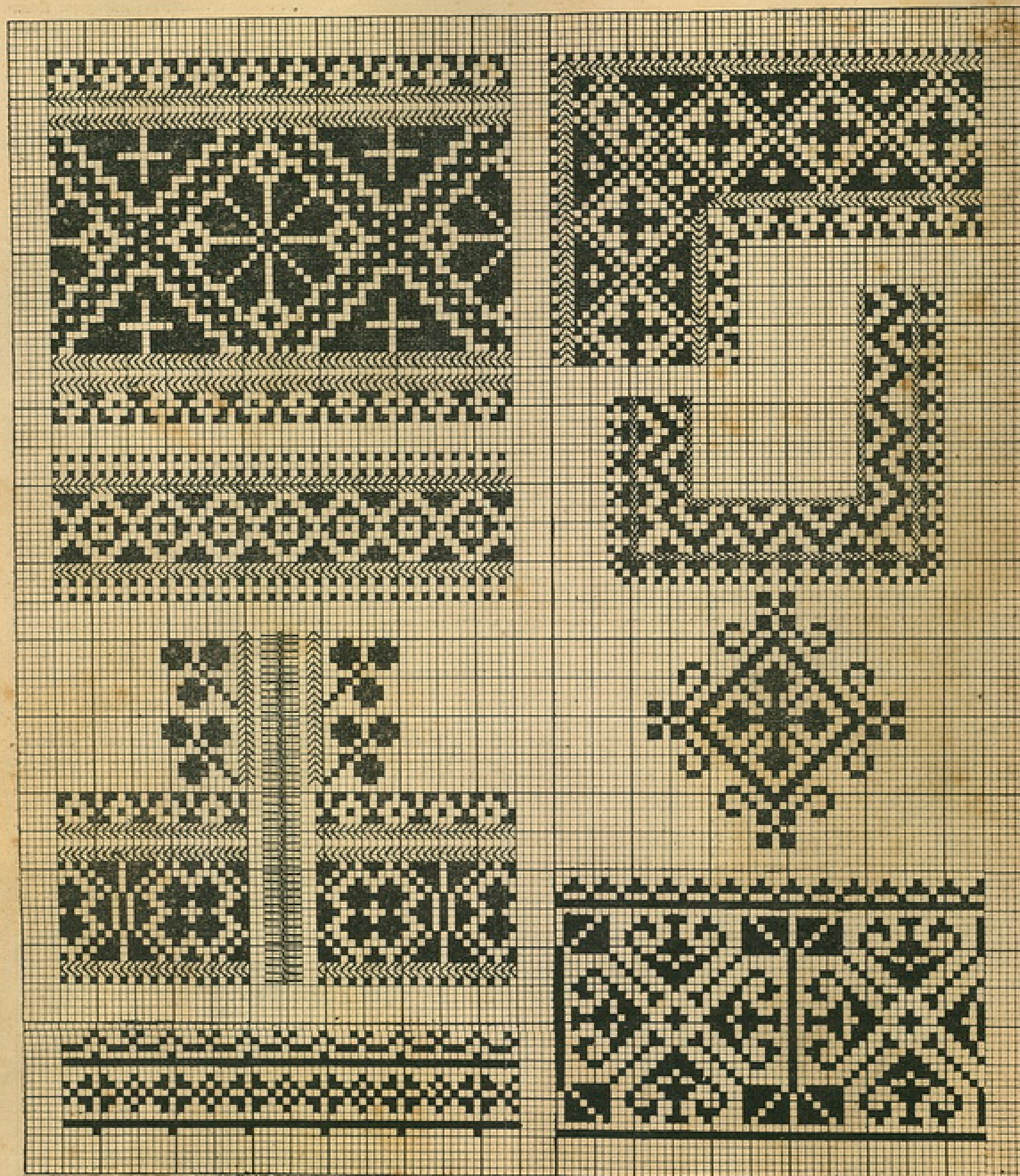
ГОСПОДАРСЬКИЙ ПОКАЗ.

Черговий показ „Нової Хати" мав за тему **морозиво.** П. Наталка Гаврих розказала про дві засадничі відміни морозива (її виклад подаємо в скороченні) і приступила до практичного показу. Виконала ванілеве морозиво, але замість запарювати жовтка, додала бараболяної муки. Запарювані жовтка є менше поживні, а картопляна мука саме додає рідині потрібної густоти й тягучости.

Перед тим ще зладила й закрутила таке саме морозиво в машинці з додатком покраяного банана. Так що присутні могли зараз же його покоштувати.

Рівночасно на цьому показі демонструвала п. Анна Рожанковська, власниця вирібні **„Ароза"** свої будині й галяретки. Зладивши їх перед тим у зручних паперових кубках, дала присутнім покоштувати. Але також перевела практичний показ їх виконання. Хто вже знав, як їх виконувати, довідавсь неодну нову „штучку". Наприклад, що будинь можна пересипати сирими ягодами, коли тужіє. Вистачить уложити їх на дні салятирки й залити їх будинем або дриґлем. Дуже добрим додатком до готового будиню є вбита сметана.

Почтову оплату заплачено готівкою.
Należytość pocztową opłacono gotówką.

Взори з с. Посіч у Богородчанщині.

(Із збірки с. Северини ЧСВВ).

З друкарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові.
За редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.

Видає Кооператива » Українське Народнє Мистецтво«.
Редакція і Адміністрація: Львів, вул. Косцюшка ч. 5.